

Ankara Kentinin Yerel Diplomasisi Bağlamında İki Taraflı İř Birliklerinin Değerlendirilmesi*

*Evaluation of Diplomatic Bilateral Cooperation within the City of Ankara***

Suna ERSAVAş KAVANOZ

Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Trabzon, Türkiye
Assoc. Prof., *Karadeniz Technical University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Administration, Trabzon, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0003-1162-2537
sunaersavas@hotmail.com

Nisa ERDEM

Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Trabzon, Türkiye
PhD, *Karadeniz Technical University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Administration, Trabzon, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0001-8258-9338
nisaerdem@ktu.edu.tr

DOI: 10.5505/jas.2022.86547

Öz

Kentlerin uluslararası ilişkilerini anlatan bir kavram olan yerel diplomasi, farklı faaliyet türleri kapsamında gerçekleştirilmektedir. Makalenin amacı, Ankara kentinin yerel diplomasi faaliyetlerinin söz konusu türlerden biri olan iki taraflı iş birlikleri bağlamında değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemi, Ankara kent yönetiminde iki taraflı iş birliklerinin belirlenmesi, faaliyet türlerinin ve ilişki kurulan ülkelerin niceliksel verilere dönüştürülmesi amacıyla kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ve Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü 8-9 Mart 2022 tarihlerinde iki gün süre ile ziyaret edilerek, belediyenin kardeş kentlerle yaptığı dostluk ve iş birliği anlaşmalarına dair arşiv kayıtları incelenmiştir.

Çalışma sonucunda Ankara kentinin yerel diplomasi faaliyetleri bağlamında gerçekleştirdiği iki taraflı iş birliklerinin, Türk dış politikası etkisinde ve ulusal diplomasi ile tamamlayıcılık ilişkisi içerisinde olduğu; kentsel siyaset ile iki taraflı iş birlikleri arasındaki ilişkinin, merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin aynı siyasal partiden olması durumundan etkilendiği görülmüştür. İki taraflı iş birliklerinin, Ankara için kentsel hizmetlerin sunulmasında bir araç olmanın yanı sıra yarattığı imkânlarla kentin tanınma stratejilerinin bir parçası olarak kentsel siyasete de yansımaktadır.

Anahtar sözcükler: Yerel diplomasi, İki taraflı iş birlikleri, Türk dış politikası, Kentsel siyaset, Kamu diplomasisi, Belediyeler, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kardeş kentler, Ankara

* Makaleye konu olan araştırma, 2021 yılı Koç Üniversitesi VEKAM Araştırma Ödülü'ne hak kazanmıştır.

** *The research used in this article received the Koç University VEKAM Research Award in 2021.*

Abstract

The term 'urban diplomacy' is used to describe the various activities performed that pertain to international relations between cities. The aim of this study is to evaluate the urban diplomacy of the city of Ankara in the context of bilateral cooperation. Qualitative research is used to determine the nature of measures related to bilateral cooperation and obtain relevant quantitative data. The department archives of the Department of Foreign Relations and the Directorate of Foreign Relations of Ankara Metropolitan Municipality were used for research purposes during March 8-9, 2022. The study concludes that diplomatic bilateral cooperation within the city of Ankara was conducted according to the parameters of Turkish foreign diplomacy and in harmony with national diplomacy. It was also concluded that the relationship between urban politics and bilateral cooperation was influenced by the same political party controlling both central and local governments. In terms of the relationship with urban policies, activities related to bilateral cooperation are determined as a means of promoting the city, rather than providing urban services for Ankara.

Keywords: Local diplomacy, Bilateral cooperation, Turkish foreign politics, Urban politics, Public diplomacy, Municipalities, Ankara Metropolitan Municipality, Sister cities, Ankara

Giriş

21. yüzyılın başlarında dünya çapında kentlerin %70'inin, yabancı devletlerin kent yönetimleriyle karşılıklı ilişkiler kurmakta olduğu tahmin edilmektedir (Berse, 2019, s.1). Bu ilişkilerin tarihsel arka planı ise çok daha eskilere uzanmaktadır. Kent tarihçileri, Uluslararası Yerel Yönetim Birliği (IULA-The International Union of Local Authorities)'nin kurulduğu 1913 yılını, kentler arası uluslararası ilişkilerin kuruluş yılı olarak kabul etmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa'nın devletler arası uzlaşma girişimleri ve Amerika'nın 1956 yılındaki Başkanı Eisenhower'ın vatandaş girişiminin bir parçası olan "People to People" programı, ilişkilerin daha da yoğunlaşmasını sağlamıştır (Mascitelli ve Mona, 2008; s. 206; Zelinsky, 1991; s. 8; Sllalahi, 1998; s. 29).

Farklı devletlerin kent yönetimleri arasında kurulan ilişkiler, kentler arası karşılıklı iş birlikleri, kentlerin uluslararası ağlar altında bir araya gelmeleri veya literatürde yerel diplomasi (city diplomacy) olarak adlandırılan kentlerin uluslararası ilişkileri günümüzde çok daha fazla karmaşık bir yapıda sıklıkla karşılaşılan bir durum hâline gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası ikili iş birlikleri üzerinden kentler arası çatışma çözümü ve barışın inşası çabalarıyla yoğunlaşan yerel diplomasi, günümüzde pek çok farklı yöntem ve amaçla gerçekleştirilmektedir. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren başlayan ve 2000'li yıllarla birlikte daha somut bir şekilde gerçekleşen küresel ve ulusal politikadaki değişim; ekonomi politik değişim, küreselleşmeyle desteklenen bir yerelleşme anlayışı; kentsel girişimciliğin kent yönetimleri için öneminin artışı ile kentler de yerel diplomasi alanında uluslararası iki taraflı iş birliklerini daha etkin ve farklı amaçlarla kulla-

nır hâle gelmiştir. Bu bağlamda çalışma Ankara kentinin uluslararası ikili iş birliklerini tespit ederek değerlendirmek amacını taşımaktadır. Aynı zamanda Ankara kentinin kurulduğu günden bugüne dâhil olduğu uluslararası iki taraflı iş birliklerinin, dönemin koşulları, dış politika, ulusal diplomasi, kentsel siyaset bağlamında değerlendirilmesi; yerel diplomasinin dış politika ile ilişkisini anlamak ve yerel diplomasinin kentsel siyaset ile ilişkisini anlamlandırmak bakımından önem arz etmektedir.

Çalışma, üç bölüm olarak tasarlanmıştır. İlk olarak, yerel diplomasi kavramına ve ikinci olarak yerel diplomasi faaliyetlerinden biri olan iki taraflı iş birliklerine ilişkin teorik açıklamalar sunulmuştur. Üçüncü olarak "araştırma" başlığı altında, Ankara kent yönetiminin yerel diplomasi yönetimine, Ankara kent yönetiminin iki taraflı iş birliklerinin Türk Dış Politikası ve kentsel siyaset bağlamında değerlendirilmesini içeren bulgulara yer verilmiştir.

Yerel Diplomasi

Kentlerde yaşayan insan sayısı arttıkça ve kent ekonomileri büyüdükçe, özellikle büyük kent yönetimleri, ülke içinde ve ülke dışında diplomaside gittikçe etkilerini arttırmaya başlamışlardır (Dietrichsen ve Niekerk, t.y. s. 4). Yerel yönetimlerin uluslararası alandaki artan rolleri, aynı zamanda yerel yönetimler arasında "diplomasi benzeri" ya da "yereller arası" (Duchacek, 1984) siyaset diye adlandırılan küresel bağlantıların geliştirilmesiyle sonuçlanmıştır. Literatürde, kentlerin uluslararası ilişkilerini ifade eden çeşitli kavramlar bulunmaktadır. Ulus altı aktörlerin diplomatik faaliyetleri ile hükümetler tarafından yürütülen geleneksel diplomasi ayrımı üzerinden Duchacek, "mikrodiplomasi" kavramını tercih ederken; Butler, hükümetlerin düzenli dış politikası ile rekabet eden

veya tamamlayan kişisel ve paralel diploması açıklaması ile “paradiploması” kavramını kullanmaktadır (Butler, 1962, Surmacz, 2018, s. 8’de aktarıldığı gibi). Literatürde “paradiploması” ulus altı diploması veya ulus altı birimlerin normal yetki alanı dışındaki diplomatik eylemleri için kullanılmaktadır (Stren ve Friendly, 2019, s. 380). “Paradiploması” kavramı, hükümetin diploması faaliyetleri ile zaman zaman çatışan, bazen tamamlayıcı ve koordineli bir paralel diploması anlayışını içermektedir. Ancak yerel yönetimlerin diploması faaliyetleri doğrudan dış politika faaliyetleri ve amaçları ile uyumlu olmayabilir. Dolayısıyla “paradiploması” kavramı geleneksel diplomasıye paralel bir süreç olarak devlet merkezli bir bakış açısı ile yerel yönetimlerin özerkliğini aşındırmaktadır. Özellikle Avrupa entegrasyonu çerçevesinde çok düzeyli yönetim anlayışı gücün dağılımını esas aldığından “çok düzeyli diploması”, “çokuluslu diploması” kavramları da literatürde yer almaktadır (Surmacz, 2018, s. 8-10).

Yerel diploması kavramı, geniş anlamda özerk bölgeler, eyaletler ve yerel yönetimler tarafından yapılan uluslararası faaliyetleri kapsamaktadır. Özeldense ifade edilen birimler yerel yönetimler ve çoğunlukla belediyelerdir. Yerel diploması, yerel yönetimlerin ve birliklerinin, vatandaşların barış, demokrasi ve refah içinde birlikte yaşayabileceği istikrarlı bir ortam yaratmak amacıyla sosyal uyumu, çatışmayı önlemeyi, çatışmayı çözmeyi ve çatışma sonrası yeniden yapılanmayı teşvik etme aracıdır (Sizoo, 2007, s. 2). Kentlerin çatışma ve çatışma sonrası durumları ele alma bağlamındaki kullanımı, yerel diplomasının ortaya çıkan, devletler ve uluslararası kuruluşlar tarafından tanınan ilk bileşenlerinden biri olmuştur (Grandi, 2020, s. 70). Yerel aktörlerin çatışma yönetimine katılımlarının en önemli unsuru yerel halk konusunda en çok bilgi sahibi olan politik birimler olmaları, kısacası “yerellikler”dir (Plujim ve Melissen, 2007). Bununla birlikte, son yıllarda yerel yönetimlerin ve kentlerin ekonomik ve politik olarak dünya sahnesinde hareket alanları genişlemektedir (Curtis ve Acuto, 2018, s. 8). Yerel diplomasının günümüzde oynadığı roller, barışın temininin ötesinde diğer siyasi, kültürel ve ekonomik süreçleri de kapsar hâle gelmiştir.

Günümüz tanımlamalarından yola çıkıldığında, yerel diploması ilk olarak, sosyal uyumun sağlanması, dostluk ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesinin yanı sıra yerel politikaların pratiğe dönüştürülmesinde etkili bir strateji olarak değerlendirilmektedir. İkinci olarak, yerel diploması sadece farklı iki ülke arasındaki kent yönetimlerinin

dışında diğer kurum ve kuruluşların da dâhil edildiği geniş bir aktör havuzuna sahiptir. Üçüncü olarak, yerel diploması alanına yönelik aynı zamanda kurumsallaşmakta olan bir sürece işaret edilmektedir (Erdem ve Ersavaş Kavanoz, 2021). Kosovac ve diğerlerinin (2021, s. 129-130) de ifade ettikleri üzere, yerel diploması alanının, belirli bir dönemde yerel siyasi liderlerin politikalarını yansıtan ve geçici nitelikteki bir yapıdan, daha sistematik ve kurumsal bir yapıya dönüştüğü anlaşılmaktadır. Günümüzde yerel diploması faaliyetlerinin birbiriyle iç içe geçen birçok işlevinden bahsetmek mümkündür. Yerel temsilcilerin kişisel çabalarıyla gelişen ve karşılıklı kültürel etkileşim odaklı yerel diploması faaliyetleri, zaman içerisinde ekonomik bir işleve dönüşebilmekte veya kentler arasında ortak kâr amaçlı girişimler kültürel bir değişimle sonuçlanan çıktılar verebilmektedir. Yerel diploması faaliyetlerinin kentin görünürlüğü üzerindeki etkileri kültürel ve ekonomik yönlerinin dışında onların politik olarak karar verme sürecinde yer almalarına kadar uzanan kapsamlı ve içinde çeşitliliği barındıran bir sürece işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, yerel diploması faaliyetlerinin yerel hizmetler alanında daha stratejik bir şekilde nasıl kullanılabilceğine dair çalışmalar da artmaktadır. Yerel diploması faaliyetlerinin kapsam ve işlevleri gibi faaliyet türleri de ülkeden ülkeye ve hatta federal devletlerde eyaletten eyalete farklılık gösterebilecek çeşitliliktedir. Yerel diploması faaliyetleri, temel olarak “iki taraflı ilişkiler,” “çok taraflı ilişkiler,” “süreklilik gösteren faaliyetler,” “diğer faaliyetler” olarak sınıflandırılmaktadır (Erdem, 2021, s. 40, 66).

Yerel Diploması Bağlamında İki Taraflı İş Birlikleri

İki taraflı ilişkiler, dar anlamda iki yerel yönetim birimi arasındaki iş birliklerini; geniş anlamda ise en az bir tarafın kenti temsil ettiği, genellikle iki aktörün karşılıklı etkileşimde bulunduğu ve fayda sağladığı yerel diploması faaliyetini (Plujim ve Melissen, 2007) ifade etmektedir. Eşleştirme veya kardeş kent anlaşmaları, kentler arasındaki ikili bağların en eski ve en yaygın olanı ve aynı zamanda 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ilk anlaşmadır. Kardeş kent anlaşmaları, dünya kentleri arasındaki resmî ya da resmî olmayan siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ilişkilerin kurulmasını sağlayan bir harekettir (Jayne ve diğ., 2011, s. 25) ve genellikle her iki belediye başkanı tarafından anlaşmanın imzalanmasını içeren resmî törenlerle kabul edilirler. Kardeş kent anlaşmaları, dostluk ilişkisine dair sembolik değerini korumakla birlikte, ekonomik bile-

şenin de eklenmesiyle girişimci iş birliklerine dönüşmüşlerdir (Grandi, 2020, s. 12). Kentler arasında imzalanan iş birliği protokolleri de bu bağlamda değerlendirilebilir. Karşılıklı iş birliği protokollerinin ilerleyen zamanlarda kardeş kent anlaşmasına dönüşmesi mümkündür. Kardeş kent anlaşmalarının imzalanmasında kente ait büyüklük, ekonomi gibi birçok etmen etkili olabilmektedir. Coğrafya da bu etmenler arasında yer alır. Birbirine komşu olan iki ülkede, uluslararası sınırın hemen iki tarafında yer alan kentler arasında yapılan anlaşmalar sınır ötesi iş birlikleri olarak adlandırılır (Maathuis, 2007, s. 8). Genellikle iki yerel veya bölgesel yönetim arasında gerçekleştirilen sınır ötesi iş birliklerine kamu ve özel kuruluşların da dâhil edilebildiği görülmektedir. Sınır ötesi iş birliğinin denizle ayrılmış yerleşim yerleri arasında gerçekleştirilmesi de mümkündür (Tschudi, 2002).

Kentlerin uluslararası ilişkileri, uzun yıllar boyunca ve özellikle Soğuk Savaş dönemi boyunca eşler arası (peer to peer) iş birliği ile sınırlı kalmıştır (Curtis ve Acuto, 2018, s. 13). 1950 yılında Ludwigsburg (Almanya) ile Montbeliard (Fransa) arasında imzalanan kardeş kent anlaşmasına bakıldığında, iki kent arasındaki ilişkiler belediye başkanlarının gayri resmi ilişkileriyle başlamış ve eski düşmanları uzlaştırma yönünde bir jestin parçası olmuştur (Ramasamy ve Cremer, 1998, s. 449; Campbell, 1987, s. 79). 1950'li yıllardan sonra kardeş kent hareketi, Batı Avrupa dışındaki bölgelere yayılmıştır. Eski ABD Başkanı Dwight Eisenhower'a göre, "kardeş kent programları, daha iyi bir dünyanın inşası için halkın kendi dostluk arzularına, iyi niyetine ve iş birliğine izin veren hükümet müzakereleri adına önemli bir kaynaktır" (Sllalahi, 1998, s. 29). Asıl olarak topluluklar arasındaki dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi için başlayan kentler arası ilişkiler, küreselleşme sürecinin etkileriyle daha karmaşık bir yapıya dönüşmüştür (O'Toole, 2000, s. 45; Sllalahi, 1998, s. 29). İlişkiler, ticaret, yatırım, ekonomi, sosyo-kültürel ve turizm aktiviteleri gibi çeşitli amaçları kapsar hâle gelmiş ve karşılıklı faydaların elde edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır (Sllalahi, 1998, s. 30). Bu bağlamda iş birliği vurgusu da yerini strateji ve ittifak vurgusuna bırakmıştır.

İki taraflı iş birliklerinde kentler, bir anlaşma metni ile karşılıklı olarak bir araya gelme nedenlerini ve amaçlarını belirlemektedirler. Anlaşma metninin hazırlanması sürecinde, kentler birbirlerine kendilerini tanıtan mektuplar gönderebilmekte veya çeşitli ziyaretler gerçekleştirmektedirler. Bu tür iş birliklerinde kültürel ilişkilerin ortaya çıkmasının yanı sıra, kentteki ticaret ve sanayi

odaları gibi çeşitli kentsel aktörlerin katılım gösterdiği durumlarda, söz konusu ilişkilerin ekonomik ilişkilere dönüşmesi muhtemel bir durumdur. İki taraflı ilişkilerde kentlerin birbirlerini iyi tanımaları ve düzenli olarak bir araya gelerek, birlikte çalışma kabiliyetlerini yükseltmeleri önemlidir. Oysaki karşılıklı ilişkilerin kurulmasından sonra, ilişkilerin kesilmesi, askıya alınması ve kentteki belediye başkanının değişimine paralel olarak unutulması sıklıkla karşılaşılan durumlar arasındadır. Bu durum, iki taraflı iş birliklerinin kentler açısından uygulamada etkin bir ortaklığa dönüşmesini engellemektedir.

Araştırma: Ankara Kentinin Yerel Diplomasisi Bağlamında İki Taraflı İş Birliklerinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Araştırmanın amacı, Ankara kentinin başlangıcından bugüne kurmuş olduğu iki taraflı iş birliklerinin dönemin koşulları bağlamında anlamlandırılmasıdır. Bu amaç için iki hipotez üzerinden araştırma yürütülmüştür:

Hipotez 1: Ankara kentinin yerel diplomasi faaliyetleri bağlamında kurduğu iki taraflı iş birlikleri, başkent olması dolayısıyla ulusal diplomasi ve dış politika ile tamamlanabilir ilişki içerisindedir.

Hipotez 2: Ankara kentinin yerel diplomasi faaliyetleri bağlamında kurduğu iki taraflı iş birlikleri ile kentsel siyaseti ilişkilidir.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, Ankara kenti kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Ankara kent yönetiminin iki taraflı iş birlikleri incelenmiştir. Osmanlı Devleti'nde ilk belediyelerin 1864 yılında kabul edilen "Tuna Vilayeti Nizamnamesi" sonrasında yaygınlaştığı kabul edilmektedir. Yaygınlaşan belediye yönetimleri arasında, Ankara belediyesinin mevcudiyeti 1866 yılından bu yana bilinmektedir (Kolay, 2018, s. 237). Cumhuriyetin ilan edilmesi ve Ankara'nın başkent oluşunun ardından 1924 yılında 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu ile Ankara Şehremaneti kurulmuştur. 1924 tarihli Ankara Şehremaneti Kanunu, 1930 yılındaki 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yürürlüğe girmesine kadar geçerli olmuştur. 1984 yılında, 1982 Anayasası'nın 127. maddesinin "büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir" şeklindeki düzenlemesi ile Ankara'da büyükşehir yönetimi uygulaması başlamıştır. Günümüzde, 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 1580 sayılı Belediye Kanunu

yürürlükten kaldırılmıştır. 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile günümüzde Ankara kent yönetimindeki belediyeçilik faaliyetleri Ankara Büyükşehir Belediyesi ve büyükşehre bağlı 25 büyükşehir ilçe belediyesi ile yürütülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada literatür incelemesi ve nitel araştırma yöntemi birlikte kullanılmıştır. Literatür incelemesi özellikle Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin iki taraflı iş birliklerine dair dönemsel özelliklerin anlaşılması bağlamında gerçekleştirilmiştir. Bunun temel sebebi ise Ankara’nın yerel diplomasi faaliyetlerinin, başkent olması dolayısıyla ulusal diplomasi ile tamamlayıcılık ilişkisi içerisinde olup olmadığı ve Türk dış politikası ile uyumlu olup olmadığını anlamakta yol gösterici olmasıdır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi, Ankara kent yönetiminde iki taraflı iş birliklerinin belirlenmesi, faaliyet türlerinin ve ilişki kurulan ülkelerin niceliksel verilere dönüştürülmesi amacıyla kullanılmıştır. Söz konusu verilere; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının dokümanlar sayfasından, Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2010 yılı sonrası faaliyet raporları ve stratejik planlarından, ulusal ve uluslararası haber arşivlerinin incelenmesi yoluyla ulaşılmıştır. Diğer yandan, nitel veri toplama sürecinde, doğrudan araştırmanın yapıldığı alan olan Ankara kentinde araştırma yapılarak, birincil kaynakların elde edilmesi amaçlanmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Dış İlişki-

ler Şube Müdürlüğü ve Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü 08.03.2022-09.03.2022 tarihlerinde iki gün süre ile ziyaret edilerek, belediyenin kardeş kent ve dostluk ve iş birliği anlaşmalarına dair arşiv kayıtları incelenmiştir. Verilerin sınıflandırılmasında “insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi/sayısallaştırılması süreci” olarak tanımlanan (Balç, 2015, s. 194, 220) içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

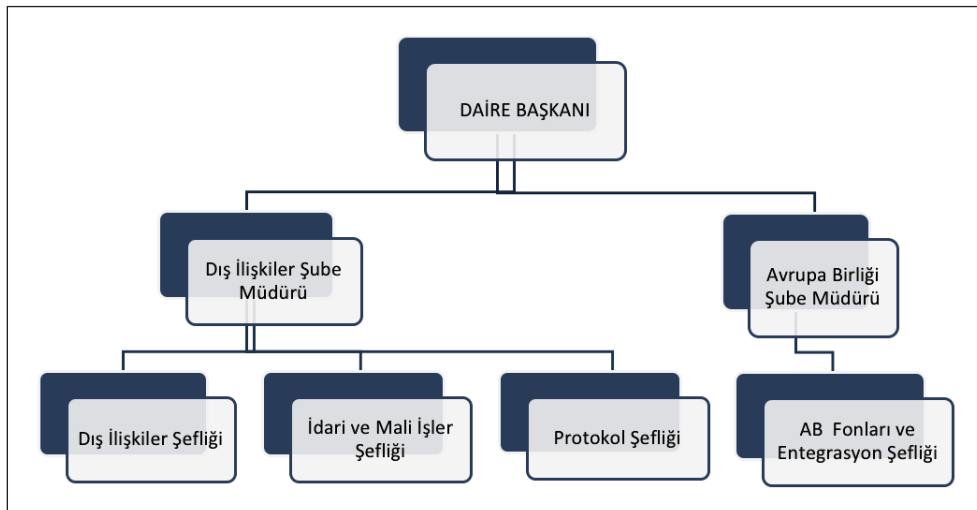
Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulguları iki ana başlıkta toplanmıştır. Öncelikle Ankara Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin dış ilişkilerine dair kurumsal yönetime dair veriler sunulmuştur. Ardından, Ankara kent yönetiminin iki taraflı iş birliklerine ilişkin niceliksel verilere yer verilmiştir.

Ankara Kent Yönetimi’nin Yerel Diplomasi Yönetimi:

Ankara’da yerel yönetim sistemi, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinden oluşan ikili bir yapıdan oluşmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin kurumsal yapısına bakıldığında, belediyenin yerel diplomasi faaliyetleri “Dış İlişkiler Daire Başkanlığı” adı altında ayrı birim tarafından takip edilmekte ve yürütülmektedir.

Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, kendisine bağlı “Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü” ve “Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü” olmak üzere iki birimden oluşmaktadır. Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü’ne bağlı “Dış İlişkiler Şefliği”, “İdari ve Mali İşler Şefliği” ve “Protokol Şefliği” olmak üzere üç birim bulunmaktadır. Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü’nün altında ise “AB Fonları ve Entegrasyon Şefliği” yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Ankara Büyükşehir Belediyesinde dış ilişkilerin kurumsal yönetimi.
Kaynak: YYR III, 2021.

2021 yılı itibarıyla, Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Daire Başkanlığında çalışan toplam 23 personel bulunmaktadır. Daire Başkanı, şubeler arasındaki koordinasyon, personelin şubeler arasındaki etkin dağılımı ve şubelerin etkin ve verimli çalışmasının sağlanmasından sorumludur. Şube müdürleri, Daire Başkanı'na karşı görev, yetki ve sorumluluk alanına giren işlerin zamanında, ilgili yasal düzenlemelere uygun, etkin ve verimli olarak yürütülmesinden sorumludur (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler, t.y., s. 2). Daire Başkanlığındaki personelin buldukları kadrolara bakıldığında, birimde uzman elemanların da yer aldığı görülmektedir (Tablo 1).

Son 10 yılda, Daire Başkanlığındaki personel sayılarına bakıldığında, 2010 yılında 6 olan personel sayısı, ilerleyen yıllarda artış göstermiştir. 2021 yılı itibarıyla personel sayısının en yüksek rakama ulaştığı da görülmektedir (Tablo 2).

Dış İlişkiler Daire Başkanlığında çalışan daimi personelin eğitim durumuna bakıldığında, neredeyse tamamına

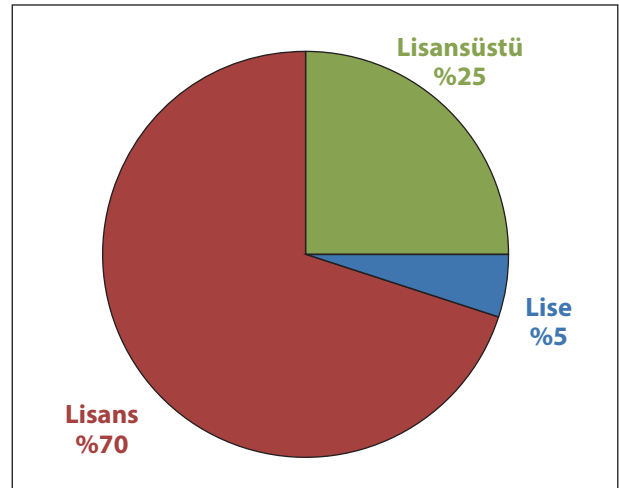
yakınının lisans eğitimine sahip olduğu görülmektedir. Çalışanların sadece %5'i lise mezunu olup, %70'i lisans ve %25'i lisansüstü düzeyde eğitime sahiptir (Şekil 2).

Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, yurt dışından gelen heyetlerin ağırlanması, yurt dışına heyet gönderilmesi, AB süreci, müktesebata uyum ve AB Fonlarına başvuru, uluslararası organizasyonlar, kardeş kent ilişkileri ve diğer kentlerle iş birliği ve diplomatik misyonlar ile ilişkiler alanında çeşitli görev ve sorumlulukları yerine getirmektedir (YYR III, 2021). Erdem ve Ersavaş Kavanoz (2021, s. 31) tarafından 2021 yılında yayımlanan çalışmada, Ankara Büyükşehir Belediyesi dışında, dört büyükşehir ilçe belediyesinde de ayrı bir dış ilişkiler birimi kurma yoluna gidildiği görülmüştür. Bunlar Çankaya, Keçiören, Çubuk ve Sincan büyükşehir ilçe belediyeleridir. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi, mevcut dış ilişkiler birimlerinin kaldırılması, birleştirilmesi ve yeniden kurulması mümkündür. Nitekim, 2022 yılı itibarıyla Ankara'daki ilçe belediyelerinin kurumsal web sayfaları yeniden incelendiğinde, Keçiören Büyükşehir İlçe Belediyesinin kurumsal yapısı içinde dış

Tablo 1. Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Personel Sayısı ve Kadro Dağılımı

Unvan	Personel Sayısı
Daire Başkanı	1
Şube Müdürü	2
Mütercim/Mühendis/Memur	12
Geçici Görevli	8
Toplam	23

Kaynak: YYR III, 2021.

Şekil 2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Daire Başkanlığı daimi personelin eğitim durumu.

Kaynak: YYR III, 2021.

Tablo 2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Daire Başkanlığı 2010-2020 Yılları Arası Personel Sayısı

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Personel Sayısı	6	11	10	13	13	11	11	15	19	15	15	23

Kaynak: 2010-2021 Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları

ilişkiler biriminin yer almadığı görülmüştür. Bunun nedeni, Belediyedeki Dış İlişkiler Müdürlüğünün 2022 yılı itibarıyla Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile birleştirilmesidir.¹ Ankara'daki büyükşehir ilçe belediyelerinin üçünde belediye yapısında ayrı bir dış ilişkiler birimi bulunmaktadır. Bunun dışında, Ankara kentindeki diğer ilçe

belediyelerinin son yıla (2020 yılına) ait faaliyet raporları incelendiğinde ise yerel diploması faaliyetlerinin, farklı birimlerin görev ve sorumlulukları kapsamında yerine getirildiği görülmüştür (Tablo 3).

Ankara'daki büyükşehir ilçe belediyelerine bakıldığında, dış ilişkiler biriminin bulunduğu belediyelerin nispeten

Tablo 3. Ankara Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Uluslararası İlişkiler Birimleri²

Belediye	Dış İlişkilerin Yürütüldüğü Birim/Birimler
Akyurt	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Altındağ	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Ayaş	-
Bala	-
Beypazarı	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ve Etüt ve Projeler Müdürlüğü
Çamlıdere	-
Çankaya	Dış İlişkiler Müdürlüğü
Çubuk	Dış İlişkiler Müdürlüğü
Elmadag	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Etimesgut	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Evren	-
Gölbaşı	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Güdül	-
Haymana	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Kazan	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Kalecik	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Keçiören	Dış İlişkiler Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile birleştirilmiştir.
Kızılcahamam	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Mamak	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Nallıhan	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Polatlı	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Pursaklar	Dış İlişkiler Müdürlüğü
Sincan	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Şereflikoçhisar	-
Yenimahalle	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi ve İlgili Büyükşehir İlçe Belediyeleri'nin 2020 Yılı Faaliyet Raporları

- Keçiören Büyükşehir İlçe Belediyesindeki Dış İlişkiler Müdürlüğünün kapatılması ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile birleştirilmesi yönündeki bilgi, ilgili belediyeden teyit edilmiştir.
- Ankara'daki ilçe belediyelerinin faaliyet raporları kapsamında yapılan incelemede Tablo 3'teki "-" ile belirtilen sütunlara ait bilgiler, ilgili raporlara ulaşılamama, bilginin mevcut olmaması ya da kurumsal sayfanın yenilenmekte oluşu gibi nedenlere bağlı olarak yer almamaktadır.

nüfus olarak büyük yerleşim yerleri olduğu görülmektedir. Dış ilişkiler biriminin bulunduğu Çankaya ve Keçiören İlçe Belediyeleri, 2021 yılı nüfus bilgilerine göre, Ankara'daki en büyük iki ilçedir. Sincan İlçe Belediyesi kentteki en yüksek nüfusa sahip altıncı ilçedir. Çubuk İlçe Belediyesi ise 91.363 nüfusu ile kentteki nispeten büyük nüfuslu yerleşim yerleri arasında yer almaktadır (Adrese Dayalı Nüfus, 2021). Diğer yandan, dış ilişkiler biriminin bulunduğu belediyelerin kardeş kent sayılarına bakıldığında, Keçiören, Çankaya ve Sincan İlçe Belediyelerinin kentte en fazla kardeş kent sayısına sahip olan yerleşim yerleri olduğu da görülmektedir.

Ankara Kent Yönetiminin İki Taraflı İş Birlikleri: Ankara'nın yabancı kentlerle iki taraflı iş birlikleri, "kardeş kent anlaşmaları" ve "dostluk ve iş birliği ilişkileri" olarak iki alt başlıkta değerlendirilebilir. 2020 yılı itibarıyla, Ankara kentinin yabancı kentlerle iki taraflı iş birliği sayısı 167 adettir. Bu iş birliklerinin 53'ü Ankara Büyükşehir Belediyesinin kardeş kent anlaşmalarından; 7'si Ankara Büyükşehir Belediyesinin dostluk ve iş birliği ilişkilerinden; 107'si ise Ankara Büyükşehir İlçe Belediyeleri'nin kardeş kent anlaşmalarından oluşmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin İki Taraflı İş Birlikleri

Yıl	Kent Adı	İş Bir. Şekli	Yıl	Kent Adı	İş Bir. Şekli	Yıl	Kent Adı	İş Bir. Şekli
1971	Seul (Kore)	Kardeş Kent	1998	Bükreş (Romanya)	Kardeş Kent	2013	Kazan (Tataristan)	Kardeş Kent
1982	İslamabad (Pakistan)	Kardeş Kent	2000	Manama (Bahreyn)	Kardeş Kent	2013	Tahran (İran)	Kardeş Kent
1984	Kuala Lumpur (Malezya)	Kardeş Kent	2001	Astana (Kazakistan)	Kardeş Kent	2013	Shenzhen (Çin)	Dost. ve İş Bir.
1986	Dipkarpaz (KKTC)	Kardeş Kent	2003	Kabil (Afganistan)	Kardeş Kent	2013	Kharkiv (Ukrayna)	Dost. ve İş Bir.
1989	Lefkoşa (KKTC)	Kardeş Kent	2003	Ulan Bator (Moğolistan)	Kardeş Kent	2015	Lüblünya (Slovenya)	Kardeş Kent
1990	Pekin (Çin)	Kardeş Kent	2003	Duşanbe (Tacikistan)	Kardeş Kent	2015	Budapeşte (Macaristan)	Kardeş Kent
1992	Bişkek (Kırgız C.)	Kardeş Kent	2004	Priştine (Kosova)	Kardeş Kent	2015	Maputo (Mozambik)	Kardeş Kent
1992	Sofya (Bulgaristan)	Kardeş Kent	2004	Kişinev (Moldova)	Kardeş Kent	2016	Doha (Katar)	Kardeş Kent
1992	Hartum (Sudan)	Kardeş Kent	2005	Kinşasa (D. Kongo C.)	Kardeş Kent	2018	Niamey (Nijer C.)	Kardeş Kent
1992	Moskova (Rusya)	Kardeş Kent	2006	Addis Ababa (Etyopya)	Kardeş Kent	2018	Mogadişu (Somali)	Kardeş Kent
1992	Prag (Çek C.)	Kardeş Kent	2006	Sana (Yemen)	Kardeş Kent	2018	Tunus (Tunus)	Kardeş Kent
1992	Amman (Ürdün)	Kardeş Kent	2007	Minsk (Belarus)	Kardeş Kent	2018	Sejong (Kore)	Dost. ve İş Bir.
1993	Havana (Küba C.)	Kardeş Kent	2008	Zagreb (Hırvatistan)	Kardeş Kent	2019	Dnipro (Ukrayna)	Dost. ve İş Bir.
1993	Kiev (Ukrayna)	Kardeş Kent	2008	Şanghay (Çin)	Dos. ve İş Bir.	2019	Guanco (Çin)	Dost. ve İş Bir.

Tablo 4 devam

Yıl	Kent Adı	İş Bir. Şekli	Yıl	Kent Adı	İş Bir. Şekli	Yıl	Kent Adı	İş Bir. Şekli
1994	Kuveyt (Kuveyt)	Kardeş Kent	2010	Şam (Suriye)	Kardeş Kent	2019	Podgoritsa (Karadağ)	Kardeş Kent
1994	Saray Bosna (Bosna-Hersek)	Kardeş Kent	2011	Bissau (Gine Bissau)	Kardeş Kent	2019	Taşkent (Özbekistan)	Kardeş Kent
1994	Aşkabat (Türkmenistan)	Kardeş Kent	2011	Washington (A.B.D.)	Kardeş Kent	2021	Lima (Peru)	Kardeş Kent
1995	Tiran (Arnavutluk)	Kardeş Kent	2011	Hanoi (Vietnam)	Kardeş Kent	2021	Brüksel (Belçika)	Kardeş Kent
1995	Üsküp (Makedonya)	Kardeş Kent	2011	Halep (Suriye)	Dos. ve İş Bir.			
1996	Tiflis (Gürcistan)	Kardeş Kent	2012	Bangkok (Tayland)	Kardeş Kent			
1997	Ufa (Başkortostan)	Kardeş Kent	2012	Viyana (Avusturya)	Kardeş Kent			

Kaynak: T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2020.

Tablo 5. Ankara Büyükşehir İlçe Belediyelerinin İki Taraflı İş Birlikleri Sayısı

İlçe Belediyesi	Keçiören	Çankaya	Sincan	Beypazarı	Kızılcahamam	Yenimahalle	Altındağ	Etimesgut	Gölbaşı	Kazan	Mamak	Akyurt	Çubuk	Elmadag	Haymana	Şereflikoçhisar	Kalecik	Pursaklar	Nallıhan	Polatlı
Kardeş Kent Sayısı	22	16	14	8	6	6	5	4	4	4	4	2	2	2	1	1	1	1	1	1

Kaynak: T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2020.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı ilçe belediyelerinin de iki taraflı iş birliği ilişkisi bulunmaktadır. Bunlar karşımıza kardeş kent anlaşmaları olarak çıkmaktadır. 2020 yılı itibarıyla, Ankara'nın 25 adet büyükşehir ilçe belediyesinden 20'sinin, uluslararası kardeş kent anlaşması bulunmaktadır. En fazla kardeş kent anlaşması bulunan ilçe belediyeleri Keçiören, Çankaya ve Sincan'dır. Keçiören'in 22, Çankaya'nın 16, Sincan'ın 14 kardeş kenti bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Beypazarı'nın 8, Kızılcahamam ve Yenimahalle'nin 6, Altındağ'ın 5, Etimesgut, Gölbaşı, Kazan ve Mamak'ın 4, Akyurt, Çubuk ve Elmadag'ın 2, Haymana, Şereflikoçhisar, Kalecik, Pursaklar, Nallıhan ve Polatlı'nın ise 1 kardeş kenti bulunmaktadır (Tablo 5).

Ankara Büyükşehir Belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyeleri tarafından kurulan iki taraflı iş birliği anlaşmalarında,

iş birliğinin yapıldığı kentler genellikle birbirinden farklıdır. Bunun tek istisnası Çankaya Belediyesidir. Havana ve Bükreş kentleri ile kardeş kent anlaşması hem Ankara Büyükşehir Belediyesi (Havana: 1993, Bükreş: 1998) hem de Çankaya Büyükşehir İlçe Belediyesi (Havana: 2003; Bükreş: 2019) arasında, farklı tarihlerde gerçekleştirilmiştir (Tablo 6).

Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Türk Dış Politikası ve Ulusal Diplomasi ile İlişkisi Bağlamında Ankara Kentinin Yerel Diplomasisi: Ankara Büyükşehir Belediyesinin iki taraflı iş birliği ilişkisi içinde bulunduğu yabancı kentlerin coğrafi dağılımlarına bakıldığında, kentlerin büyük bir çoğunluğu Asya ve Avrupa ülkelerinde bulunmaktadır. 61 kentin 26'sı Asya ülkeleri ve 22'si Avrupa ülkeleri içinde yer almaktadır. Ankara'nın

Tablo 6. Ankara Büyükşehir İlçe Belediyeleri'nin Kardeş Kent Anlaşmaları

Yıl	Kent Adı	Yıl	Kent Adı	Yıl	Kent Adı
1994	Polatlı-Viavistok	2010	Keçiören-Mamuşa	2015	Çankaya-Lidingö
1995	Çankaya-Maykop	2010	Sincan-Chingeltei	2015	Kazan-Yarçallı
1996	Çankaya-Tiergarten	2010	Şereflikoçhisar-Sindelfingen	2015	Kızılcahamam-Paşaköy
1997	Çankaya-Sidney, Woollahra	2011	Çankaya-Centar	2015	Kızılcahamam-Mamuşa
2001	Keçiören-Tovuz	2011	Çankaya-Sukhbaatar	2015	Sincan-Nalayh
2003	Çankaya-Havana, Playa	2011	Etimesgut-Şirvan	2015	Yenimahalle-Abşeron
2003	Keçiören-Bayan, Olgii	2011	Gökbaşı-Birzai	2015	Yenimahalle-Brevenica
2003	Keçiören-Binegedi	2011	Gökbaşı-Rezekne	2015	Yenimahalle-Paşaköy
2004	Keçiören-Kondova	2011	Keçiören-Telafer	2016	Beypazarı-Akhalsikhel
2004	Keçiören-Mehmetçik	2011	Keçiören-Sumgayıt	2016	Beypazarı-Fatick
2004	Keçiören-Buhara	2011	Keçiören-Jabalia Nazlah	2016	Etimesgut-Bayan-Olgii
2004	Keçiören-Semerkant	2011	Keçiören-Jupa	2016	Keçiören-El Halil
2004	Kızılcahamam-Weilbug	2011	Keçiören-Sovetskiy	2016	Keçiören-Jambil
2004	Mamak-Vuçitrın	2011	Sincan-Doboy Jug	2016	Keçiören-Güzelyurt
2006	Beypazarı-Annapolis	2011	Sincan-Muhah	2016	Nallıhan-Struga
2006	Beypazarı-Sante Fe	2011	Sincan-Gazze Beyt Lahya	2016	Sincan-Mbour
2006	Beypazarı-Alexandra	2011	Yenimahalle-Novi Grad	2016	Sincan-Bayan-Olgii
2006	Çankaya-Köln	2011	Yenimahalle-Radom	2016	Mamak-Doboj İstok
2006	Çankaya-Girne	2012	Akyurt-Bahçesaray	2017	Beypazarı-Büyükkonuk
2006	Gölbaşı-Mingaçevir	2012	Çankaya-Ramallah	2017	Beypazarı-Beyarmudu
2007	Altındağ-Umea	2012	Çankaya-Wieden	2017	Kızılcahamam-Soukra
2007	Çankaya-Bangui	2012	Çubuk-Maglaj	2018	Altındağ-Salt
2007	Keçiören-Fushe	2012	Kazan-Zenica	2018	Altındağ-Çadır Lumra
2007	Keçiören-Poduyevo	2012	Sincan-Yeni Erenköy	2018	Çankaya-Severniy Okrug
2007	Sincan-Prizren	2012	Sincan-Şanghay	2018	Çankaya-Podil
2008	Çubuk-Sabinov	2012	Sincan-Marage	2018	Kazan-Nakawa
2008	Kazan-Tluszcz	2013	Altındağ-Visoko	2018	Kalecik-Özden
2008	Keçiören-Akça İlçe	2013	Etimesgut-Kerch	2019	Altındağ-Komrat
2008	Mamak-Sudak	2013	Haymana-Çernomrets	2019	Beypazarı-Karakulca
2008	Yenimahalle-Bakü	2013	Keçiören-Stirling	2019	Çankaya-Bükreş
2009	Beypazarı-Villadecans	2013	Keçiören-Gazze	2019	Etimesgut-Narın
2010	Akyurt-Piaseczno	2013	Sincan-Travnik	2020	Gölbaşı-Gagauz
2010	Beypazarı-Chingeltei	2013	Sincan-Struga	2020	Kızılcahamam-Hocalı
2010	Çankaya-Yuexiu	2014	Elmadağ-Esentepe	2020	Kızılcahamam-Semerkand
2010	Elmadağ-Chingeltei	2014	Pursaklar-Mfou	2020	Mamak-Bab Souika
2010	Keçiören-Gorajde	2014	Sincan-Wolomin		

Kaynak: T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2020; Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları 2010-2020.

ilk kardeş kent anlaşması, 1971 yılında, Asya'da bulunan ve Türk askerinin Kore Savaşı'nda verdiği destekle Türk dış politikasında uzun yıllar devam eden ilişkilerin bulunduğu Güney Kore'nin Seul kenti ile imzalanmıştır. 1970'li yıllardaki yeni belediyeçilik anlayışı, Türkiye'de özellikle büyük nüfuslu kentlerde kardeş kent ilişkilerinin artışında etkili olmuştur (Bay ve Çalışkan, 2020, s. 78). Avrupa kentleri ile olan kardeş kent anlaşmasının ilki ise 1986 yılında KKTC kenti Dipkarpaz ile ardından 1989 yılında KKTC kenti Lefkoşe ile imzalanmıştır. Bu dönemde, Ankara'nın KKTC ile imzaladığı kardeş kent anlaşmaları ile aynı zamanda KKTC'nin bağımsızlık ilanına karşı olan tutumunun belirgin bir şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Diplomasideki karşılıklı esasına göre, genellikle her ülkede bir kent kardeş seçilmekte ve bu seçimde kardeş kentlerin ülkeler açısından konumlarının birbirine uygun ya da yakın olmasına dikkat edilmektedir (Özkan, t.y.).

Ankara Büyükşehir Belediyesinin kardeş kent ilişkilerinin (ve iş birliği protokollerinin) neredeyse tamamına yakını yabancı ülkelerin başkentleri ile kurulmuştur. Bu açıdan Ankara'nın KKTC ile birden fazla kardeş kent anlaşmasının bulunması ve 1986 yılında kardeş kent anlaşması bulunan Dipkarpaz'ın başkent olmaması bir istisna oluşturmaktadır (Özkan, t.y.). KKTC'deki belediyelerle kardeş kent ilişkilerinin, günümüzde de sürdürüldüğü görülmektedir. 1982 yılında, Kudüs ile kardeş kent olma yolunda girişimler başlamış, ancak sürüncemede kalmıştır. Orta Doğu'nun barış sürecinin sonuçlandırılmaması nedeniyle Kudüs'ün statüsünün belirsizliğinden dolayı, söz konusu kardeş kent ilişkisi 2004 yılında reddedilmiştir. Hatta Büyükelçilik dahi Tel Aviv'de tutularak Türkiye'nin Filistin'e olan desteği gösterilmek istenmiştir.

Bunun dışında, Ankara'nın iki taraflı iş birliği ilişkilerinin 8'i Afrika; 3'ü Amerika; 1'i Okyanusya sınırları

içindedir. Afrika ile ilk kardeş kent ilişkisi 1992 yılında Sudan kenti Hartum ile gerçekleştirilmiştir. Afrika ülkeleriyle olan kardeş kent anlaşmaları, 2000'li yıllardan sonra özellikle Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2014-2019 yılları arasındaki döneminde yoğunlaşmıştır (Tablo 7). Ankara Büyükşehir Belediyesinin kardeş kent ile dostluk ve iş birliği ilişkisi kurdukları kentlerin seçimine ilişkin olarak, söz konusu kentlerin 57'sinin Ankara gibi buldukları ülkenin başkentleri olduğu görülmüştür. Ankara kenti çoğunlukla kendi gibi başkent olan kentler ile iş birliği ilişkisi kurma yoluna gitmektedir. Ayrıca 41'i, buldukları ülkenin nüfus olarak en kalabalık kentleri arasındadır. İş birliği ilişkilerinin kurulmasında kentlerin bulunduğu ülkelerin Türkiye ile kara ya da deniz üzerinden sınır komşusu olmasının etkisi bulunmamaktadır. Türkiye'nin sınır komşusu olan ülkelerdeki kentlerle olan iş birliği sayısı sadece 7'dir. Diğer yandan kentlerin 22'sinin liman kentleri olduğu görülmüştür.

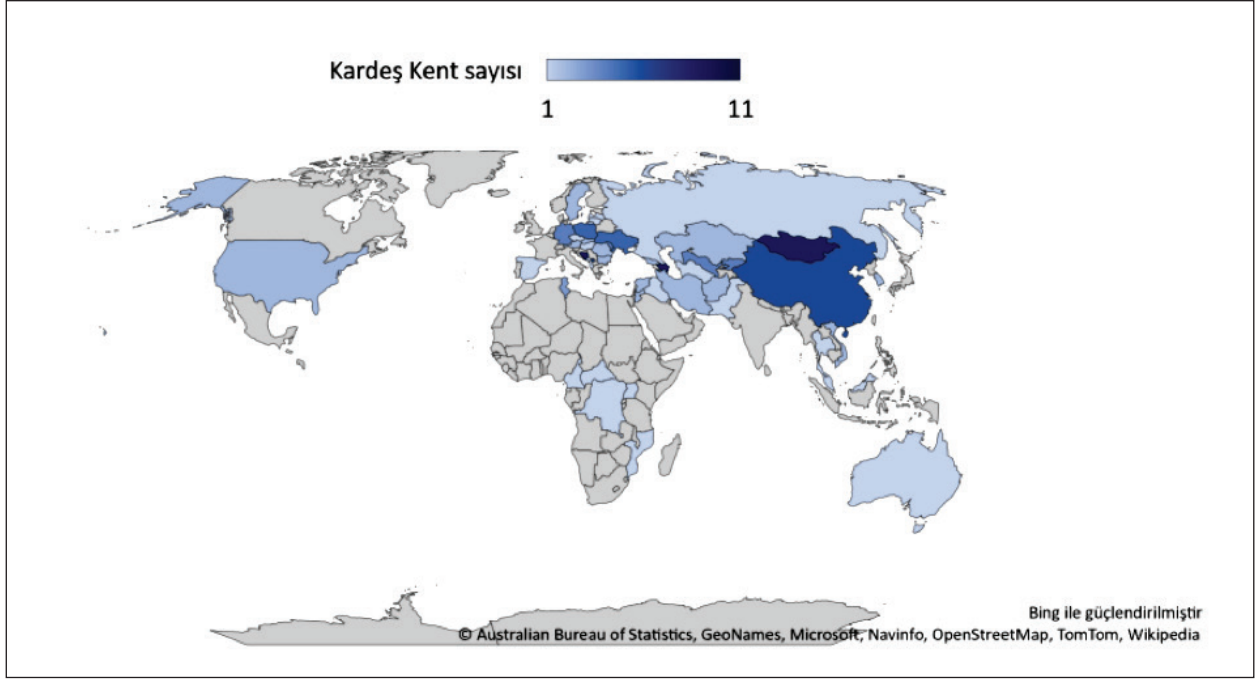
Ayrıca Ankara Büyükşehir ilçe belediyelerinin kardeş kent ilişkilerinin coğrafi dağılımlarına bakıldığında, kentlerin büyük bir çoğunluğu Avrupa ülkelerinde bulunmaktadır. Avrupa ülkeleri ile olan kardeş kent sayısı 59'dur. İkinci sırada ise Asya ülkelerindeki kentler gelmektedir ve bu kentlerle kurulan kardeş kent sayısı 37'dir. Bunun yanı sıra diğer kardeş kent sayıları Afrika ülkelerinde 7; Amerika ülkelerinde 3 ve Okyanusya'da 1'dir. Şekil 3'te Ankara kentinin Ankara Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri dâhil iki taraflı iş birliklerinin bulunduğu ülkeler gösterilmiştir. Coğrafi dağılımın genellikle Asya ülkelerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Ankara'nın bir bütün olarak iki taraflı iş birliklerini zamansal grafiğe göre (Şekil 4) değerlendirdiğimizde, dış politika bağlamında belli dönemlerin belirgin özelliklerine değinmek yerinde olacaktır. Bu bağlamda, Türki-

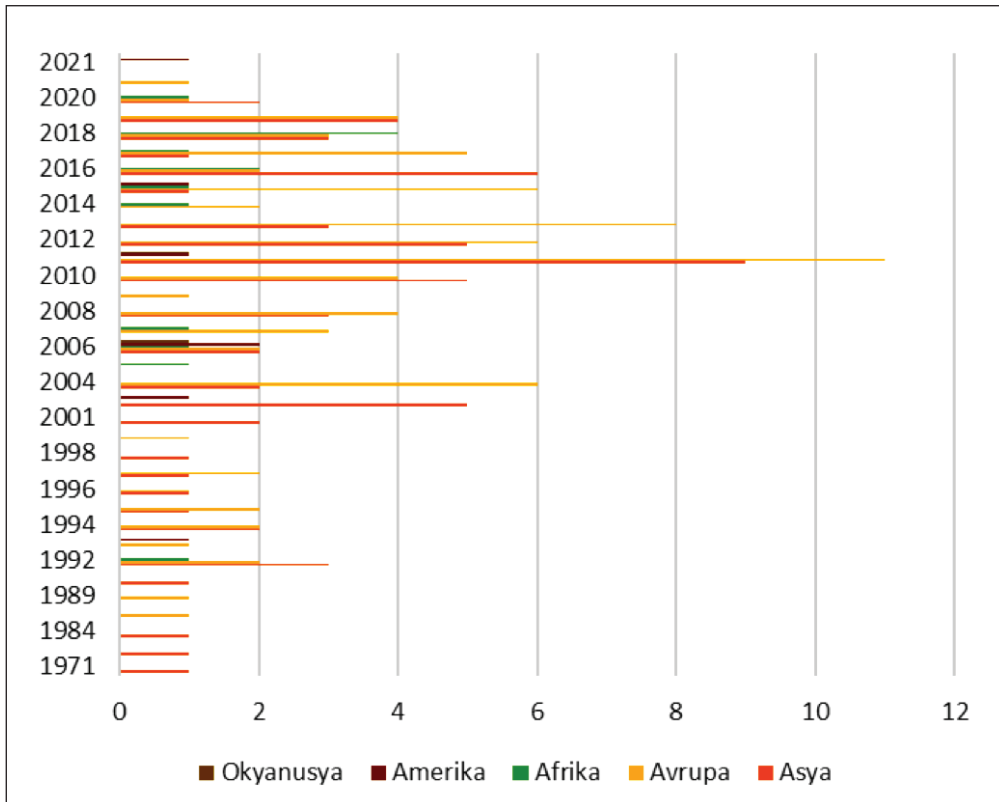
Tablo 7. Türkiye'de Genel Seçimlerde İktidar Olan Partiler ve Aldığı Oy Oranları (1983-2018)

Seçim Yılı	1983	1987	1991	1995	1999	2002	2007	2011	2015 Haz.	2015 Kas.	2018
İktidar Parti	ANAP	ANAP	DYP	RP	DSP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Oy Oranları	% 45,14	% 36,31	% 27,03	% 21,38	% 22,19	% 34,28	% 46,66	% 49,83	% 40,87	% 49,49	% 42,49

Kaynak: T.C. Yüksek Seçim Kurulu'ndan (<https://www.ysk.gov.tr/tr/mahalli-idareler-genel-secimleri-arsivi/2650>) alınan verilerle çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 3. Ankara kentinin yabancı kentlerle iki taraflı iş birliklerinin bulunduğu ülkeler.
Kaynak: Çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 4. Ankara kentinin (Ankara ve ilçe belediyeleri) iki taraflı iş birliği ilişkilerinin yıllara ve coğrafyaya göre dağılımları.
Kaynak: Çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

ye 1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılma süreci ile birlikte Türk Dünyası ve Balkan ülkeleri ile yakın ilişkiler kurma girişimlerinde bulunmuş, dış politikada ortak dil, tarih ve kültürel bağlar vurgusu ön plana çıkmıştır. Kurumsal düzeyde olmasa da Kafkasya ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine yönelik 1992 yılında kurulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) aracılığıyla kamu diplomasisi faaliyetlerinin de temelde Türk Dünyasında toplumsal, kültürel ve tarihsel birlikteliği yeniden canlandırmak üzerine temellendiği iddia edilebilir (Ekşi, 2017, s. 10-11). 1990'lı yıllarda önce yeni bağımsız Türk Cumhuriyetleri ile başlayan ve ardından dünya çapında sürdürülen insan, mal ve sermaye akışı Türkiye'nin iç ve dış politikasındaki dönüşümü devam ettirmiştir. AB'ye tam üyelik müracaatının uygun bulunmasının ardından başlayan katılım ve uyum müzakereleri ise, bu dönüşümde katalizör işlevi görmüştür (Purtaş, 2013, s. 7-8).

Türkiye'nin koalisyon hükümetleri döneminde (1991-1999) dış politikada yönelim gösterdiği diğer bir bölge Orta Doğu olmuştur. Özellikle Refah Partisi (RP) hükümetinin siyasi açıdan etkin olduğu bu süreçte Mısır, Libya, İran gibi ülkelerle yakın ilişkiler kurulmuş ve çeşitli ziyaretler yapılmıştır. RP hükümetinin özellikle 28 Şubat süreci sonrasında etkinliğinin azalmasıyla, Türkiye dış politikada AB ile yakınlaşma sürecine yeniden ağırlık vermeye başlamıştır (Atılğan ve diğ. 2016, Bay, 2020, s. 80-84'te aktarıldığı gibi). Türkiye'nin koalisyon hükümetleri dönemindeki ve 1991 yılında SSCB'nin dağılmasından sonra izlediği dış politika yönelimleri, kardeş kent anlaşmalarında da izlenmektedir. Bu dönemde Türkiye'deki belediyelerin kardeş kent bağlantıları daha çok Avrupa ülkeleri, SSCB'den ayrılan ülkeler (Kafkasya ve Türk Cumhuriyetleri), Balkanlar ve Orta Doğu ülkelerindeki belediyeler olmuştur. Aynı dönem dış politikada yönelim gösterilen bir diğer konu AB üyeliği sürecidir. 1996 yılında AB ile imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması bu anlamda atılan önemli adımlardan biridir (Bay, 2020, s. 80-84).

2003-2009 döneminde Türkiye'de AB uyum çerçevesinde çeşitli yasalar çıkarılmıştır. 2005 yılında AB ile başlayan tam üyelik müzakere sürecinin Türkiye'nin kamu diplomasisine olan ihtiyacını daha da artırmış, bu çerçevede Avrupa ülkelerindeki kültürel etkinlikler de yoğunlaşmıştır (Purtaş, 2013, s. 12). 2002'de AK Parti'nin iktidara gelmesi ile kamu diplomasisi kavramı dış politikada benimsenmiş ve özellikle yumuşak güç unsurlarıyla birlikte

ekonomik ilişkilerin öne çıktığı süreçte, bölgesel politikalar ağırlık kazanmıştır (Aydın, 2019, s. 96). Bu dönemde Türk Cumhuriyetleri, Orta Doğu, Afrika, Balkanlar ve Kafkaslar gibi coğrafyalarla da ilişkiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Avrupa ve Balkanlar dışında bu dönemde dış politikanın bir diğer yansıması da Türk Cumhuriyetleri ile devam ettirilen ve geliştirilmeye çalışılan kardeş kent ilişkileridir (Bay, 2020, s. 87).

Ankara kentinin Afrika ülke kentleri ile olan kardeş kent anlaşmalarının 2014 yılı sonrası yoğunlaşması Türkiye'nin 2000'li yıllarda yürüttüğü ve 2010 sonrası dönemde belirginleşen dış politikası bağlamında değerlendirilebilir (Purtaş, 2013, s. 2). 1990'lı yılların sonundan itibaren Türkiye'nin Afrika ile ilişkisinin canlandığı ve 2005 yılının "Afrika yılı" olarak benimsenmesi ile ilişkilerin ivme kazandığı görülmektedir. 2005'te başlatılan Afrika açılımı ilerletilerek Ocak 2008'de 10. Afrika Birliği Zirvesi'nde Türkiye, Afrika kıtasının stratejik ortaklarından biri ilan edilmiştir. Ağustos 2008'de İstanbul'da 1. Türkiye Afrika İşbirliği Zirvesi'nde "Ortak Bir Gelecek İçin İşbirliği ve Dayanışma" deklarasyonu yayımlanarak ülkeler arası iş birliği, ticaret ve yatırım, tarım, kalkınma, turizm, sağlık, altyapı, enerji, ulaşım, iletişim, kültür, medya, barış ve güvenlik prensipleri iş birliği alanları öne çıkmıştır (Aydın, 2019, s. 125). Türkiye, Afrika devletleriyle çeşitli girişimler başlatarak ve Afrika Birliği (AU) gibi bölgesel örgütler ve Birleşmiş Milletler (BM) ve İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) gibi hükümetler arası örgütler içinde stratejik ortak rolünü üstlenmiştir (Donelli, 2018, s. 57-59). Türkiye'nin 2010 sonrası dönemde iç karışıklıklar çıkan Suriye, Libya, Mısır, vb. ülkeler ile ilişkileri yavaşlama sürecine girerken, özellikle Sahraaltı Afrika ve Asya ülkeleri ile yakın ilişkiler kurmaya başladığı görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de belediyelerin kardeş kent anlaşmaları açısından 2010-2018 dönemi önceki dönemlere göre Asya ve Afrika kıtasındaki ülkeler ile daha yakın ilişkilerin kurulduğu zamanı temsil etmektedir. Daha önceki dönemlerde kardeş kent anlaşması imzalanmayan birçok Afrika ülkesi ile kardeş kent anlaşmaları imzalanmıştır (Bay, 2020, s. 91; Bay ve Çalışkan, 2020: 83). Bu bağlamda Bay ve Çalışkan (2020, s. 84), yaptıkları çalışmada, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler Şube Müdürü M. Masum Sun ile yapılan mülakatta, 2015 yılında AK Parti hükümetinin Afrika'ya yönelik politik açılım ve yaklaşımlarının Ankara Büyükşehir Belediyesinin kardeş kent ilişkilerine yansıdığını belirttiğini ifade etmektedirler.

Kentsel Siyaset ile İlişkisi Bağlamında Ankara Kentinin İki Taraflı İş Birlikleri: Günümüzde yerel yönetimler, yerel diplomasi faaliyetleri sonucu bir yandan ulusal ve uluslararası alanda tanınırlıklarını ve görünürlüklerini artırmak için rekabet üstünlüğü elde etmenin yollarını ararken, diğer yandan yerel diplomasi faaliyetlerinin kazanım odaklı yönüne odaklanmakta ve bu bağlamda özellikle söz konusu faaliyetlerin iş birliği yönüne vurgu yapmaktadırlar. Yerel yönetimler, kendilerini küresel yönetim sistemi içinde konumlandırmak üzere, uluslararası düzeydeki girişim ve faaliyetleri kentsel mekâna çekmek amacıyla birbiriyle rekabet içindedirler. Rekabet, yerel yönetimlerin uluslararası alanda güçlenmek amacıyla yeni ortaklar edinmek ve görünür olmak için özellikle kentin tanıtım stratejilerine ayırdıkları kaynakla daha da artmaktadır. Yerel diplomasi alanından söz ederken, kentlerin uluslararası görünürlükleri üzerinde yoğunlaşmaları sonucu küresel düzeydeki arayışlarının, kentin gündelik sorunları ve toplumsal yaşam alanlarındaki sorumluluklarını gözden kaçırmaları ile sonuçlanabileceği riski söz konusudur. Garesche (2007, s. 154)'e göre, uluslararası bir strateji, nüfusun yararına gerçek sonuçlara dönüşmeyen faaliyetler ve girişimler geliştirmeyi içeriyorsa, verimli veya güvenilir olmayacaktır. Yerel yönetim bir kamu kurumudur ve yetkilileri vatandaşlar tarafından oy kullanılarak seçilir. Bu nedenle, uluslararası ilişkiler için kullanılan kamu kaynakları, söz konusu yerleşim yerinde yaşayanların yaşam standardını iyileştirme gerekliliğini karşılamalıdır. Uluslararası ilişkilerin somut sonuçları ve etkisi olmalıdır. Tek sonucu tutanak ve katılımcı listesi olan uluslararası bir etkinliği organize etmek veya bu tür bir etkinliğe katılmak yeterli değildir. Etki, kentlilerin yaşamında meydana gelen değişikliklerdir. Bazıları para, yatırım ve ticaret, onaylanan projeler, turist ve ziyaretçi sayısı, vb. olarak sayısallaştırılmaktadır. Ancak bazılarında ölçek daha zordur. Kamu görevlilerinin zihniyetindeki bir değişiklik, diğer kültürlerle açılma, farkındalık yaratma bunlardan bazılarıdır.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin sayısallaştırılması, örneğin sahip olduğu kardeş kentler, üye olduğu uluslararası ağlar, her yıl katıldığı ve düzenlediği etkinlikler, kent içine gelen ya da yabancı ülkelere yapılan ziyaretlerin sayısı, bir yerel yönetim birimini uluslararası alandaki rekabet üstünlüğünün bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlar bir kentin uluslararası alandaki tanınırlığı ve görünürlüğü için önemlidir. Ancak yerel diplomasi kazanım odaklı yönü söz konusu faaliyetlerin sayısal-

laştırılması yoluyla ölçülememektedir. Kazanım odaklı yaklaşım, Garesche'nin de ifade ettiği üzere, söz konusu faaliyetlerin etkileri ile ilişkilidir. Diğer yandan, yerel diplomasi faaliyetlerinin kentsel siyaset üzerinde tanıtım ve kazanım odaklı etkilerini birbirinden ayırmak kolay değildir. Kazanım odaklı etkiler, kentler arası yardımlaşma, iş birlikleri, bilgi alışverişi gibi daha somut çıktılar üzerine yoğunlaşırken, rekabet odaklı etkilerin de uzun vadede ekonomik çıktılarının aynı zamanda kent için bir kaynak sağlayıcı olduğunu unutmamak gerekmektedir.

Araştırma kapsamında, Ankara kent yönetiminin iki taraflı iş birliklerinin kentsel siyaset bağlamındaki önemi üç boyutta sunulmuştur. İlk olarak, Ankara kentinin iki taraflı iş birlikleri yerel seçim sonuçları ile ilişkili olarak değerlendirilmiştir. İkinci olarak, Ankara Büyükşehir Belediyesinin iki taraflı iş birlikleri amaç ve içerikleri bağlamında incelenmiştir. Son olarak, Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2010 yılından günümüze iki taraflı iş birliklerinin, kentsel siyaset açısından ortaya koyduğu önem, bir dönemselleştirme kapsamında sunulmuştur. 2010 yılından günümüze son üç yerel seçim döneminde yerel diplomasi faaliyetlerinin kentsel siyasette öne çıkan yönleri açıklanmıştır.

Ankara Kentinin İki Taraflı İş Birliklerinin Yerel Seçim Sonuçları ile İlişkili Olarak Değerlendirilmesi: Ankara kent yönetiminin iki taraflı iş birlikleri 1970'li yıllara kadar uzanırken, bu iş birliklerinin başlamasında, gelişmesinde ve sürdürülmesinde yerel seçim sonuçlarının etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın bu kısmında ayrıca Türkiye'de genel seçimleri kazanan partiler ile yerel seçimleri kazanan parti ve belediye başkanlarının isimlerine yer verilmiştir.

Türkiye'de özellikle 1980'li yıllarda büyükşehir belediyelerinin kurulduğu yıllardan günümüze, ülkenin genel politikasına yön veren ve yapılan genel seçimlerde en fazla oy alan parti isimleri ve aldıkları oy oranları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Ankara'nın büyükşehir belediyesi statüsü kazanmasının ardından yapılan yerel seçimlerde, seçimi kazanan parti ve belediye başkanı isimleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Son olarak Ankara'daki ilçe belediyelerini kazanan partiler Tablo 9'da gösterilmiştir. 1984 yılına ilişkin ilçe düzeyindeki yerel seçim sonuçlarına erişim sağlanamamıştır.

Türkiye'de 1983 yılında yapılan genel seçimleri ANAP (Anavatan Partisi) iktidarı kazanmıştır. Bu dönem,

Tablo 8. Ankara'da Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçim Sonuçları (1984-2019)

Seçim Yılı	İktidar Partisi	Büyükşehir Belediye Başkanı
1984	ANAP	Mehmet Altınsoy
1989	SHP	Murat Karayalçın-Vedat Aydın
1994	RP	Melih Gökçek
1999	FP	Melih Gökçek
2004	AK Parti	Melih Gökçek
2009	AK Parti	Melih Gökçek
2014	AK Parti	Melih Gökçek-Mustafa Tuna
2019	CHP	Mansur Yavaş

Kaynak: T.C. Yüksek Seçim Kurulu'ndan (<https://www.ysk.gov.tr/tr/mahalli-idareler-genel-secimleri-arsivi/2650>) alınan verilerle çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 9. Ankara'da Büyükşehir İlçe Belediyeleri Belediye Başkanlığı Seçim Sonuçları (1984-2019)

Seçim Yılı	1989	1994	1999	2004	2009	2014	2019
Akyurt	DYP	ANAP	ANAP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Altındağ	SHP	RP	FP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Ayaş	DYP	ANAP	DYP	CHP	CHP	AK Parti	AK Parti
Bala	SHP	SHP	MHP	MHP	MHP	AK Parti	AK Parti
Beypazarı	ANAP	ANAP	MHP	MHP	MHP	AK Parti	AK Parti
Çamlıdere	SHP	CHP	CHP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Çankaya	SHP	SHP	CHP	CHP	CHP	CHP	CHP
Çubuk	DYP	RP	MHP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Elmadag	SHP	SHP	MHP	CHP	AK Parti	AK Parti	CHP
Etimesgut	-	RP	MHP	AK Parti	MHP	MHP	MHP
Evren	DYP	DYP	MHP	AK Parti	MHP	AK Parti	AK Parti
Gölbaşı	SHP	SHP	MHP	AK Parti	MHP	AK Parti	MHP
Güdül	ANAP	ANAP	MHP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Haymana	DYP	ANAP	FP	DYP	AK Parti	DP	AK Parti
Kazan	SHP	ANAP	MHP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Kalecik	ANAP	ANAP	DYP	AK Parti	CHP	AK Parti	AK Parti
Keçiören	SHP	MHP	FP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Kızılcahamam	DYP	BBP	MHP	AK Parti	MHP	AK Parti	AK Parti
Mamak	SHP	SHP	FP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Nallıhan	DYP	DYP	MHP	MHP	MHP	AK Parti	AK Parti
Polatlı	DYP	MHP	DSP	AK Parti	AK Parti	MHP	MHP
Pursaklar	ANAP	DYP	DYP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Sincan	SHP	RP	FP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Şereflikoçhisar	SHP	DYP	MHP	AK Parti	AK Parti	AK Parti	AK Parti
Yenimahalle	SHP	SHP	CHP	AK Parti	CHP	CHP	CHP

Kaynak: T.C. Yüksek Seçim Kurulu'ndan (<https://www.ysk.gov.tr/tr/mahalli-idareler-genel-secimleri-arsivi/2650>) alınan verilerle çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye ve AB arasındaki ilişkilerin yeniden canlanmaya başladığı bir dönem olup, 1987 yılında AB'ye tam üyelik başvurusunda bulunulmuştur (Akçay, 2015, s. 45). Üyelik başvurusu, Batı ile olan ilişkilere verilen önemi ortaya koymaktadır. Yine, Türkiye'nin ABD ile olan ilişkilerinde yaşanan olumlu yöndeki artış da bu dönemde görülmektedir. Bu dönemde, Türkiye'nin dünya ülkeleriyle ilişkilerinde önemli adımlar atması, Turgut Özal'ın benimsediği liberal düşünce ilkesine dayandırılmaktadır (Daban, 2017, s. 86). ANAP döneminde yaşanan önemli gelişmelerden biri, bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti'nin ilân kararının alınması olmuştur (Bostancı, 2015, s. 336). Diğer yandan, 1980'li yıllarda, birçok ülkede hâkim olmaya başlayan yerelleşme politikaları, ANAP'ın genel politikalarıyla da uyumlu bir şekilde, belediye yönetimlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Büyükşehir belediyelerinin kurulması, döneme ait diğer önemli gelişmeler arasında yer almaktadır (Sezer ve Büyükpınar, 2021, s. 94). 1983 yılındaki genel seçimlerin ertesinde 1984 yılındaki yerel seçimlerde, Ankara Büyükşehir Belediyesinde de seçimi ANAP kazanmıştır. 26 Mart 1989 günü yapılan yerel seçimlere kadar, Belediye ANAP tarafından yönetilmiştir (Tablo 10).

1984, 1989 yıllarında Ankara Büyükşehir Belediyesi, KKTC'nin iki kenti ile kardeş kent anlaşması imzalamıştır. Bu dönemde, Ankara'nın KKTC ile imzaladığı kardeş kent anlaşmaları ile aynı zamanda KKTC'nin bağımsızlık ilanına karşı olan tutumunun belirgin bir şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Diplomasideki karşılıklı esasa göre, genellikle her ülkede bir kent kardeş seçilmekte ve bu seçimde kardeş kentlerin ülkeler açısından konumlarının birbirine uygun ya da yakın olmasına dikkat edilmektedir (Özkan, t.y.). Ankara Büyükşehir Belediyesinin kardeş kent ilişkilerinin (ve iş birliği protokollerinin) neredeyse tamamına yakını yabancı ülkelerin başkentleri ile kurulmuştur. Bu açıdan Ankara'nın KKTC ile birden

fazla kardeş kent anlaşmasının bulunması³ ve 1986 yılında kardeş kent anlaşması bulunan Dipkarpaz'ın başkent olmaması bir istisna oluşturmaktadır (Özkan, t.y.). KKTC'deki belediyelerle kardeş kent ilişkilerinin günümüze dek sürdürüldüğü görülmektedir. Daha önce ifade edildiği gibi, Ankara'nın 1980'li yıllardaki söz konusu kardeş kent anlaşmalarına bakıldığında, Türkiye'nin dış politikasındaki yansımalarının merkezi yönetim ve yerel yönetimin aynı partiden olması bağlamında yerel düzeyde sürdürüldüğünü söylemek mümkündür. Nitekim, 1987 genel seçimlerde ANAP iktidarı yeniden kazanırken, 1989 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesinde SHP, seçimin kazanan parti olmuştur. 1991 yılında yapılan genel seçimlerde ise en fazla oyu alan parti DYP olmuştur (T.C. Yüksek Seçim Kurulu).

SHP'nin Ankara'daki yerel seçim dönemi içinde 1992 yılı en fazla kardeş kent anlaşmasının yapıldığı yıl olmuştur. 1992 yılında, Ankara Büyükşehir Belediyesi ile 6 farklı ülke belediyesi arasında 6 kardeş kent ilişkisi kurulmuştur. Sol görüşün hâkim olduğu SHP yönetimindeki Ankara Büyükşehir Belediyesinin 1990 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Pekin kenti ile; 1992 yılında Rusya Federasyonu'nun Moskova kenti ile; 1993 yılında Küba Cumhuriyeti'nin Havana kenti ile kardeş kent ilişkisi imzalamış olması, yerel yönetimde kazanan partinin kardeş kent ilişkileri üzerindeki ideolojik etkisinin bir göstergesi olarak yorumlanmaya açıktır. Ayrıca bu dönemde, Bulgaristan'ın başkenti Sofya ile imzalanacak olan kardeş kent anlaşması, "Ermeni soykırımı" ile ilgili etkinliklere Sofya belediye başkanının müdahil olması ve arzu edilmeyen mesajların verilmesi nedeniyle iptal edilmiştir.⁴

1989 yerel seçimlerinde SHP, merkez sağın ANAP ve DYP olarak ikiye bölünmesiyle üç büyük kentin belediye başkanlıkları ile toplam 39 ilin belediye başkanlıklarını kazanmıştır (Kurtuluş ve Aslan, 2016, s. 2). 1994 yılında

Tablo 10. 1983 Yılı Genel Seçimi ve 1984 Yılı Ankara'da Yerel Seçim

Genel Seçim	1983	Yerel Seçimler	1984
İktidar Parti	ANAP	Ankara Büyükşehir Belediyesi	ANAP

Kaynak: T.C. Yüksek Seçim Kurulu'ndan (<https://www.ysk.gov.tr/tr/mahalli-idareler-genel-secimleri-arsivi/2650>) alınan verilerle çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

3 Burada, iki taraflı iş birliği bağlamında kardeş kent anlaşmaları ve iş birliği protokolleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesinin KKTC dışında iki kardeş kent anlaşmasının bulunduğu ülke bulunmamakla birlikte, aynı ülkede hem kardeş kent hem de iş birliği protokolünün olduğu belediye bulunmaktadır.

4 1992 yılına ait Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Daire Başkanlığı kardeş kent protokolleri dosyası.

Tablo 11. 1995 Yılı Genel Seçimi ve 1994 Yılı Ankara'da Yerel Seçimler

Genel Seçim	1995-1996	1996	1996-1997	1997-1999	Yerel Seçimler	1994-1999
İktidar Parti/ler	DYP-CHP	ANAP-DYP	RP-DYP	ANAP-DSP-DTP	Ankara Büyükşehir Belediyesi	RP

Kaynak: T.C. Yüksek Seçim Kurulu'ndan (<https://www.ysk.gov.tr/tr/mahalli-idareler-genel-secimleri-arsivi/2650>) alınan verilerle çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

yapılan yerel seçimlerde RP, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve dört ilçe belediyesinde (Altındağ, Çubuk, Etimesgut, Sincan) en çok oyu alan parti olmuştur. RP, 1995 yılında yapılan genel seçimlerde ise en yüksek oyu alan parti olmuştur. Türkiye'de 1995-1996 yılları arasında, DYP-CHP'nin; 1996 yılında ANAP-DYP'nin; 1996-1997 yılları arasında RP-DYP'nin; 1997-1999 yılları arasında ANAP-DSP-DTP'nin koalisyonu kurulmuştur (Tablo 11).

Bay'a göre (2020, s. 79-82), Türkiye'nin koalisyonlar dönemindeki dış politikası, 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıyla Türk Dünyası ve Balkan ülkeleri ile yakın ilişkiler kurulma girişimleri, AB üyeliği ve Orta Doğu ile ilişkiler bağlamında çok yönlü olmuştur. Kardeş kent anlaşmalarında da SSCB'nin dağılma süreçleri ve sonrasında yaşanan gelişmeler etkili olmuştur. Türkiye'deki belediyeler, SSCB'den ayrılan ülkeler arasında en fazla Türkmenistan ve Gürcistan ile kardeş kent ilişkisi kurmuştur. Türkmenistan ile 9 ve Gürcistan ile 8 kardeş kent anlaşması imzalamıştır. Yine, SSCB'nin dağılma süreci, Türkiye'nin Balkan coğrafyasına yönelmesine ve bu ülkelerle kardeş kent ilişkisi kurması açısından da önem arz etmiştir. Türkiye'deki belediyelerin bu dönemde en fazla kardeş kent ilişkisi kurduğu ülkeler Arnavutluk, Bosna-Hersek, Makedonya ve Bulgaristan olmuştur. Bosna-Hersek ile 6, Makedonya ile 4 ve Bulgaristan ile 4 kardeş kent anlaşması imzalanmıştır. Bay'ın kardeş kentler üzerindeki ilgili değerlendirmesinin, Ankara kenti üzerinde de paralel sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Son olarak Ankara Büyükşehir Belediyesinin bu dönemde AB ülkeleriyle olan ilişkilerine bakıldığında, başkentin sadece Romanya'nın Bükreş kenti ile 1998 yılında kardeş kent anlaşması imzaladığı görülmektedir. Bununla birlikte, Ankara kentinin AB ülkeleri ile olan kardeş kent anlaşmalarının Ankara'nın ilçe belediyeleri tarafından imzalandığı dikkat çekmektedir. Çankaya Büyükşehir İlçe

Belediyesinin 1996 yılında Almanya'nın Tiergarten kenti ve Polatlı Büyükşehir İlçe Belediyesinin 1994 yılında Polonya'nın Viavistok kenti ile kardeş kent anlaşması imzaladığı görülmektedir.

1999 yılında, Türkiye'de genel ve yerel seçimler aynı gün yapılmıştır. Genel seçim sonuçlarının ardından Demokratik Sol Parti (DSP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Anavatan Partisi (ANAP) ile 28 Mayıs 1999 tarihinde üçlü koalisyon hükümeti kurulmuştur. 1999 yerel seçim sonuçlarına göre ise Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nda iktidarı Fazilet Partisi (FP) kazanmıştır.

1999-2002 yılları arasındaki dönemde de kardeş kent anlaşmaları üzerinde SSCB'nin dağılma süreciyle ilgili gelişmelerin etkisi devam etmektedir (Bay, 2020, s. 81). Ankara'nın 1999-2002 yılları arasında yapmış olduğu üç kardeş kent anlaşması bulunmaktadır. Bunlar, 2000 yılındaki Bahreyn'in Manama kenti, 2001 yılındaki Kazakistan'ın Astana kenti ve 2001 yılındaki Azerbaycan'ın Toyuz kentidir⁵. Ankara'nın Manama kenti ile kardeş kent anlaşması imzaladığı 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'nin dış politikasında da Bahreyn ile ilişkileri bağlamında birtakım gelişmelerin yaşandığı da görülmektedir. Bu yıllarda Türkiye tarafından Bahreyn'e üst düzey resmî ziyaretler gerçekleştirilmiş ve ikili ilişkiler geliştirilerek iş birliği sürecine girilmesi için çok önemli adımlar atılmıştır (Erdoğan ve Merdan, 2021, s. 442). Özellikle 2001 yılında, Kazakistan'ın Astana kenti ile yapılan kardeş kent anlaşmasının ardından, Astana ile karşılıklı olarak günler düzenlenmiş, çeşitli kültürel etkinlikler gerçekleştirilmiştir (Ateş, 2003). Türk dış politikası ile ilişkili olarak, devletler düzeyinde gerçekleşen iş birliklerinin halklara yansıtılması ve yerel düzeyde bu iş birliklerinin derinleştirilmesinin önerilen bir yol olduğu bilinmektedir (Türkiye-Kazakistan İlişkilerinin Stratejik Boyutu, 2018).⁶

5 Azerbaycan'ın Toyuz kenti ile yapılan kardeş kent anlaşması Keçiören Büyükşehir İlçe Belediyesi'ne aittir.

6 Örneğin, 2018 yılında yayımlanan "Türkiye-Kazakistan İlişkilerinin Stratejik Boyutu" adlı raporda Türkiye ile Kazakistan arasındaki ilişkilerin Türkiye'deki belediyelerle yapılacak iş birlikleri aracılığıyla derinleştirilmesi yönünde öneri yer almaktadır.

Türkiye’de 2002 yılında AK Parti iktidara gelmiş ve beş seçim dönemi boyunca AK Parti, iktidarını sürdürmüştür. 2000’li yıllar Ankara Büyükşehir Belediyesi’ndeki belediye başkanlığı bağlamında da uzun dönemli bir dönemin başlangıcıdır. 1994 yılında Ankara Büyükşehir Belediye başkanlığına seçilen Melih Gökçek, üst üste beş dönem başkanlık görevini sürdürmüştür. Gökçek’in kardeş kent anlaşmalarına ayrı bir önem verdiği bilinmektedir. Gökçek döneminde Ankara Büyükşehir Belediyesinin kardeş kent sayısı hızla artmıştır (Ateş, 2003). 2005 yılında yayımlanan 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun, yurt dışı ilişkilerin düzenlendiği 74. maddesi kapsamında, belediyelerin kardeş kent kurabilmelerine ilişkin yasal düzenleme de bu bağlamda yaşanan önemli bir gelişmedir. 2005 yılından günümüze Ankara Büyükşehir Belediyesi, yabancı devletlerin belediyeleri ya da kent yönetimleri ile toplamda 23 kardeş kent anlaşması ve 10 iş birliği protokolü imzalamıştır. AK Parti hükümetinin AB ile ilişkilerinin “parlak dönemi”ni temsil eden 2003-2009 yıllarda, Türkiye’deki belediyelerin kardeş kentlerinin coğrafi dağılımlarına bakıldığında önceki dönemlere kıyasla Avrupa ülkelerine daha fazla anlaşma yapmaya yönelim olduğu görülmüştür (Bay, 2020, s. 80). Bununla birlikte, Ankara Büyükşehir Belediyesi için böyle bir yönelimden bahsetmek zor görünmektedir. Hatta, dünyanın çeşitli ülkelerinden kardeş kentleri bulunan Ankara’nın genel olarak AB ülkelerinden edindiği kardeş kent sayısının düşüklüğü dikkat çekmektedir (Ateş, 2003). Ancak, Avrupa ülkeleriyle kurulan kardeş kent ilişkilerinin önceki yıllara kıyasla 2009 yılından sonra arttığı ve bunların Ankara Büyükşehir İlçe Belediyeleri ile yapılan anlaşmalar bağlamında gerçekleştirildiği görülmektedir.

Diğer yandan, 2019 yılı yerel seçimlerinin ardından Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına kazanan Mansur Yavaş döneminde, kardeş kent ilişkilerinde yeniden batıya yönelindiği görülmektedir. Bu dönem içerisinde, çok sayıda ülke başkenti ile kardeş kent anlaşmasının yapılması planlanmıştır. Peru’nun başkenti Lima, Kamboçya’nın başkenti Punom Pen, İspanya’nın başkenti Madrid, İtalya’nın başkenti Roma ve Belçika’nın

Başkenti Brüksel ile kardeş kent protokolü imzalanması için, Ankara Büyükşehir Belediyesinde meclis kararı alınmıştır. (Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020). Nitekim 2021 yılında Lima ve Brüksel kentleri ile kardeş kent anlaşmaları imzalanmıştır.⁷

Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin İki Taraflı İş Birliklerinin Amaç ve İçerikleri Bağlamında Değerlendirilmesi: Ankara Büyükşehir Belediyesinin iki taraflı iş birlikleri karşılıklı iki kentin gözetilen amaçları üzerine kurulmaktadır. Belediyenin ilk kardeş kentlerinden Seul (1971), İslamabad (1982) ve Dipkarpaz (1986) kentleri ile yapılan anlaşmalar, genellikle sınırlı sayıda amaç üzerinden gerçekleştirilmiştir. Seul ile bilgi ve uygulama değişimi;⁸ İslamabad ile tarih, kültür sanat;⁹ Dipkarpaz ile yardım¹⁰ amaçlı anlaşmalar gerçekleştirilmiştir. 1990’lı yıllardan sonra ulaşılan iş birliği protokollerinde karşılıklı iş birliği amaçlarının giderek çeşitlenmekte olduğu görülmüştür.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin 60 adet iki taraflı iş birliği içinde bulunduğu kentlerin, 48’inde yapılan iş birliği protokollerine ulaşılmıştır. Altyapıdan konuta, ekonomiden turizme, çevreden sağlığa, eğitimden bilime, kültürden sanata ve daha birçok farklı alanda iş birliği ilişkilerinin temellendirildiği görülmüştür. İncelenen 48 iş birliği protokolünde, Ankara kenti ile diğer yabancı ülke kentleri arasında karşılıklı olarak 38 adet farklı amaç türünün yer aldığı görülmüştür. Söz konusu amaçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Kentsel gelişme
- Konut
- Çevre
- Sağlık
- Eşitlik
- Ekonomi
- Bilgi ve uygulama paylaşımı
- Gençlik
- Ulaşım
- Atık
- Sosyal hizmetler

7 Ankara Büyükşehir Belediyesinden kardeş kent anlaşmalarına ilişkin alınan belge ve dokümanlar.

8 Seul ve Ankara kentleri arasında 1971 yılında imzalanan iş birliği protokolü. (Ankara Büyükşehir Belediyesindeki arşiv taramasında ulaşılmıştır).

9 İslamabad ve Ankara kentleri arasında 1982 yılında imzalanan iş birliği protokolü (Ankara Büyükşehir Belediyesindeki arşiv taramasında ulaşılmıştır).

10 Dipkarpaz ve Ankara kentleri arasında 1986 yılında imzalanan iş birliği protokolü (Ankara Büyükşehir Belediyesindeki arşiv taramasında ulaşılmıştır).

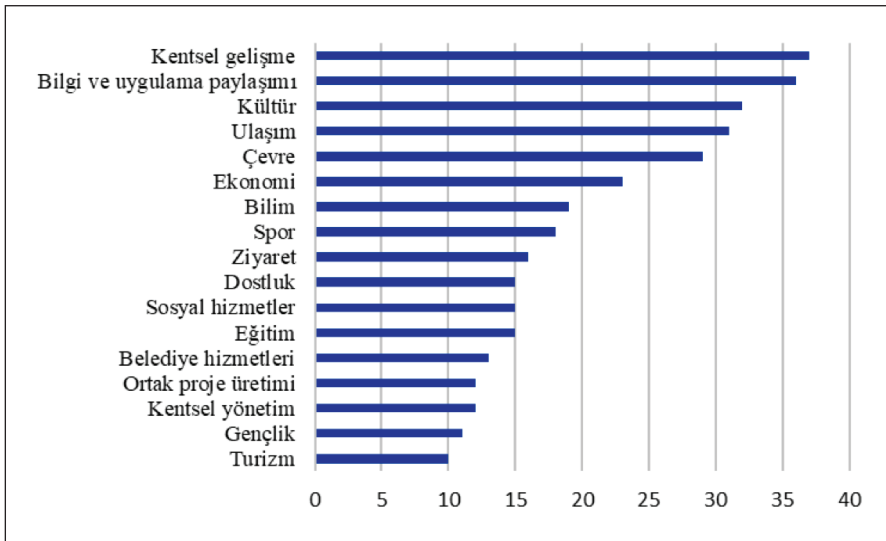
- Su
- Turizm
- Bilim
- Öğrenci
- Kültür
- Dostluk
- Gümrük
- Ziyaret
- Spor
- Tarih
- Karşılıklı olarak kentte sokak, lokanta, vb. isimlendirme
- Sanat
- Yardım
- Kentsel yönetim
- Belediye hizmetleri
- Eğitim
- İnsan kaynakları
- Kitle iletişim araçları
- Sanayi ve ticaret odaları ile iş birliği
- Altyapı
- STK'lar ile iş birliği
- İtfaiye
- Afet ve kriz yönetimi
- Hijyen
- Kanalizasyon
- Özelleştirme

Ankara Büyükşehir Belediyesinin yabancı kentlerle olan karşılıklı iş birliği protokolleri incelendiğinde, öncelikle

ilerleyen yıllarda giderek çeşitlenen amaçların en fazla kentsel gelişim ve dönüşüm amacı etrafında şekillendiği görülmektedir. İkinci olarak kentlerin iş birliği protokolleri kapsamında karşılıklı olarak bilgi ve uygulama değişikliğine ayrıca önem verdikleri anlaşılmaktadır. Kültür, iş birliğinde yine önemini koruyan bir unsur olarak devam etmektedir. Bunun yanı sıra dostluk, sanat, gençlik, spora yönelik amaçlar da beraberinde önemini sürdürmektedir. Çevre, küresel bir sorun olmakla birlikte, etkilerinin yoğun bir şekilde hissedildiği kentlerin son dönem çevre ve iklim değişikliği ile ilgili konularda önemli birer aktör oluşu ile yerel düzeyde kentlerin de iş birliği içinde olduğu bir alan olarak değerlendirilmektedir. Diğer yandan, iki taraflı iş birliklerinde ekonomi ve turizm gibi ekonomik temelli amaçların ön plana çıktığı da görülmektedir (Şekil 5).

Ankara Büyükşehir Belediyesinin İki Taraflı İş Birliklerinin Kentsel Siyasete Yansımaya İlişkin Dönemsel Bir Analiz (2010-2014, 2015-2019, 2020)

Ankara Büyükşehir Belediyesinde 2006 yılında dış ilişkiler birimi kurulmuştur. Birim, belediyenin yabancı ülkelerle yapacağı çalışmalar, yabancı ülkelerle karşılıklı ziyaretler gerçekleştirme, kardeş kent ilişkilerinin kurulması ve geliştirilmesi, ulusal ve uluslararası hibe programlarının takibini yürütme, uluslararası kurum ve kuruluşlara üyelikler, AB uyum sürecine yönelik çalışmaları yürütmek, uluslararası alanda belediyenin faali-

Şekil 5. Ankara Büyükşehir Belediyesinin iki taraflı iş birliklerinin kurulma amaçlarının kullanıma yoğunluğu.

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesinin iki taraflı iş birliği protokol metinlerinden edinilen verilerle çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

yetlerinin duyurulması, görev ve sorumluluk alanlarına giren diğer işleri yapmakta yetkilidir (T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler, t.y., s. 2). Birim, belediyenin her seçim dönemi için belirlenen stratejik amaç ve hedefleri kapsamında, uluslararası ilişkilere yönelik faaliyetleri koordine etmekte, gerçekleştirmekte ve takibini sağlamaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2010-2014 yılları arası dönemde temel politika ve öncelikleri arasında “uluslararası ilişkilere yönelik politikalar” ayrıca yer almaktadır. Belediye, 2010-2014 yılları arası dönemde uluslararası ilişkilere yönelik faaliyetleri temel politikaları kapsamında belirlemiştir. Belediyenin uluslararası ilişkilere yönelik politikalarında, bir yandan kentin tanıtım gücünün artırılması ve dünya sahnesinde yer edinmesi yönünde, diğer yandan farklı kent uygulamalarının deneyimlerinden yararlanmak üzere faydalanıcı bir politika belirlediği görülmektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2010-2014 dönemini kapsayan Stratejik Planı'na bakıldığında, kentin yönetiminde uluslararası ilişkilere yönelik temel politika ve öncelikleri şu şekilde belirtilmiştir:

- Gelişmiş ülke deneyimlerinden yararlanmak.
- Ülkelerarası kardeş belediye uygulamalarını yaygınlaştırmak.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Dünya belediyelerine karşı başarılı olduğu belediyecilik uygulamalarını Dünya belediyelerine tanıtmak.
- Ankara'da yapılacak uluslararası organizasyonların sayısı artırılarak, uluslararası platformda Ankara'nın etkinliğini ve saygınlığını artırmak.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin yerel diplomasi faaliyetleri, çeşitli stratejik amaçlar altında belediyenin ilgili yıllara ait faaliyet raporlarında sunulmaktadır. Bu bağlamda, 2010-2014 yılları arası dönemde gerçekleştirilen yerel diplomasi faaliyetleri incelendiğinde, söz konusu faaliyetlerin sekiz adet stratejik amacı kapsadığı görülmektedir:

- Uluslararası faaliyetlerde Türkiye'de 1 numara olmak.
- Belediyecilik faaliyetlerinde örnek belediye hâline gelmek.
- Amatör spor kulüplerine her türlü desteği vermek.
- Kültürel hizmetlerde Türkiye'de çeşitlilik ve muhtevasından bir numara olmak.

- Kültürel hizmetlerde Türkiye'de çeşitlilik ve muhtevasından bir numara olmaya devam etmek.
- Ankara'yı sporda Türkiye'nin en başarılı kenti hâline getirmek.
- Bayanlarla ilgili kültürel, sosyal ve sportif projeler üretmek, onları meslek sahibi yapmak için kurslar açmak.
- Ülke içi ve dışı tabii afetlerde ilk yardıma koşan belediye olma özelliğini devam ettirmek.

İlk 5 maddede belediyenin çeşitli alanlarda öncülük etme amacını taşıdığı görülürken, sonraki maddeler, yerel diplomasi faaliyetlerinin kentteki kadınların mesleki gelişimleri ile ilişkili olarak değerlendirildiği görülmektedir.

2010-2014 yılları arasında gerçekleştirilen yerel diplomasi faaliyetleri incelendiğinde, uluslararası alandaki iş birliği sayısını artırmak amacıyla sekiz yeni uluslararası kardeş kent anlaşması ve iş birliği protokolü imzalandığı görülmektedir. Bu dönemde mevcut ya da yeni kardeş kent ve iş birliği protokolleri kapsamında yabancı ülke kentleriyle yapılan faaliyetler şunlardır (Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2010-2014):

- Şanghay'da Ankara Günleri organizasyonu yapılmıştır (tanıtım ve görünürlük).
- Pakistan'da meydana gelen sel felaketi nedeniyle, kardeş ülke Pakistan'a; 39.000 Adet Gıda ve Temizlik Malzemesi Paketi gönderilmiştir (yardım).
- Astana ile Ankara Günleri etkinlikleri düzenlenmiştir (2 kez) (tanıtım ve görünürlük).
- Şanghay ile Dört Mevsim Ankara Fotoğrafları sergisi düzenlenmiştir (tanıtım ve görünürlük).
- Washington'da Türk Festivali düzenlenmiştir (tanıtım ve görünürlük).
- Pekin ile Çekici Pekin konulu bir resim sergisi düzenlenmiştir (tanıtım ve görünürlük).
- Moskova'da gerçekleştirilen Sağlık Turizmi (Termal Turizm) fuarında ülkemizin ve Ankara'nın termal turizm alanındaki kaynakları tanıtılmıştır (tanıtım ve görünürlük).

Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2015-2019 yılları arası dönemde, bir önceki dönemden farklı olarak temel politika ve öncelikleri arasında uluslararası ilişkilere yönelik politikalarına ayrıca yer vermemiştir. Bununla birlikte, 2019 yerel seçimler sonucu hazırlanan 2019 yılı faaliyet raporunda temel politika ve öncelikler kapsamında,

uluslararası ilişkilere yönelik politikalar yeniden rapora eklenmiştir. Söz konusu politikalar kapsamında; “dünya belediyelerinin deneyimlerinden yararlanılması”, “ülkelerarası kardeş belediye uygulamalarının yaygınlaştırılması”, “belediyenin öncü uygulamalarının dünya belediyelerine tanıtılması”, “Ankara’da yapılacak uluslararası organizasyonların sayısının artırılarak uluslararası platformda Ankara’nın etkinliğinin ve saygınlığının yükseltilmesi” yer almaktadır (Tablo 12).

Ankara Büyükşehir Belediyesinin yerel diplomasi faaliyetlerinin gerçekleştiği stratejik amaçlar ise Tablo 13’te sunulmuştur. Faaliyetlerin neredeyse tamamına yakınının gerçekleştirildiği stratejik amaçlar, 1-3’üncü maddeler kapsamında yer almaktadır. Ankara belediyciliğini dünyada bir marka hâline getirmek; belediyede yapılan çalışmaların yabancı misyon temsilcilerine tanıtılması, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen çeşitli toplantılarda sunulmasını teminen yazılı ve görsel materyal geliştirilmesini, yerel yönetimler alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar nezdinde belediycilik faaliyet-

lerimizin etkin tanıtımını yapmak, tecrübe aktarımını gerçekleştirmeyi ve uluslararası alanda en çok ödül alan belediye olmaya devam etmeyi içermektedir. Uluslararası örgütlerde Ankara’yı lider kent hâline getirmek; yerel yönetimler alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların çalışmalarına aktif bir şekilde katılarak, bu kuruluşların faaliyetlerinin planlaması ve yürütmesinin sağlanmasını, uluslararası kuruluş, kardeş kent ve diğer dünya kentlerinden gelecek misafirleri ağırlamak, gerekli programları yapmak, motivasyonlarını ve yetkililerle görüşmelerinin sağlanmasını ve uluslararası yerel yönetim örgütlerinin genel kurul ve yönetim kurul toplantılarını organize etmek, katılmak ve başkanlıklarını üstlenmeyi içermektedir. Yerel diplomaside Türkiye’de öncü olmak; ülkeler arası ilişkilerde ülkenin dış ülkelerdeki itibarının artmasına yerel yönetimler bazında zemin hazırlanmasını, kardeş kent uygulamaları ile farklı kültürlerin birbirlerini tanıması ve yakınlaşmasını temin etmek, halklar arasında kardeşlik duygusunu geliştirecek etkinliklerin düzenlenmesini, uluslararası ilişkilerde ülkemizin etkinlik ve güvenilirliğine katkı yapmak, dostane ilişkiler geli-

Tablo 12. 2015-2019 Yılları Arası Ankara Kent Yönetiminde Uluslararası İlişkilere Yönelik Politikalar

Dönem	Belediye Başkanı	İktidar Parti	Temel Politika ve Öncelikler: Uluslararası İlişkilere Yönelik Politikalar
2015-2019	Melih Gökçek- Mustafa Tuna	AK Parti	• Uluslararası ilişkilere yönelik politikalara ayrıca yer verilmemiştir.
2019 Yerel Seçim Sonrası	Mansur Yavaş	CHP	• Dünya belediyelerinin deneyimlerinden yararlanılması. • Ülkelerarası kardeş belediye uygulamalarının yaygınlaştırılması. • Belediyenin öncü uygulamalarının dünya belediyelerine tanıtılması. • Ankara’da yapılacak uluslararası organizasyonların sayısının artırılarak uluslararası platformda Ankara’nın etkinliğinin ve saygınlığının yükseltilmesi.

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı, 2015-2019.

Tablo 13. 2015-2019 Yılları Arası Ankara Kent Yönetiminin Uluslararası İlişkilerine Yönelik Stratejik Amaçları

Dönem	Stratejik Amaçlar
2015-2019	1. Ankara belediyciliğini dünyada bir marka hâline getirmek. 2. Uluslararası örgütlerde ankara’yı lider kent hâline getirmek. 3. Yerel diplomaside Türkiye’de öncü olmak. 4. Kadınlarla ilgili kültürel, sosyal ve sportif projeler üretmek, onları meslek sahibi yapmak için kurslar açmak. 5. Ankara’nın kırsal kalkınma hamlelerini sonuç odaklı, hızlı ve verimli bir biçimde hayata geçirmek.

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı, 2010-2014.

tirmek ve uluslararası barışa katkı sağlamak için kanunlar çerçevesinde her türlü insani programları düzenlemeyi içermektedir (Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı, 2015-2019).

2015-2019 yılları arasında gerçekleştirilen yerel diplomasi faaliyetleri incelendiğinde, uluslararası alandaki iş birliği sayısını artırmak amacıyla yedi yeni uluslararası kardeş kent anlaşması ve iş birliği protokolü imzalandığı görülmektedir. Bu dönemde mevcut ya da yeni kardeş kent ve iş birliği protokolleri kapsamında yabancı ülke kentleriyle yapılan faaliyetler şunlardır (Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2015-2019):

- Tataristan Cumhuriyeti'nin Millî Şairi Abdullah Tukay'ın doğumunun 129. yıldönümü etkinlikleri kapsamında bir anma programı düzenlenmiştir (tanıtım ve görünürlük).
- Tataristan'ın geleneksel sanatını ve kültürünü tanıtmak amacıyla düzenlenen "Tataristan Fotoğraf ve El Sanatları Sergisi"nin açılışı gerçekleştirilmiştir (tanıtım ve görünürlük).
- Budapeşte'de Ankara günleri etkinlikleri gerçekleştirilmiştir (tanıtım ve görünürlük).
- Seul'de düzenlenen "Seul Dostluk Fuarı'na" katılım sağlanmış ve buradaki etkinliklerde Türk Folkloru Koreli ziyaretçilere tanıtılmıştır (tanıtım ve görünürlük).
- Kazakistan Cumhuriyeti Bağımsızlık Gününe ithafen "Tarihten Esintiler" adlı konser düzenlenmiştir (tanıtım ve görünürlük).

Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 yılları arasında gerçekleştirdiği yerel diplomasi faaliyetleri, önceki dönemde olduğu gibi, ağırlıklı olarak uluslararası görünürlüğün ve kentin tanıtıma yönelik politikaların gözetilmekte olduğunu ortaya koymaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2020-2024 yılları arası dönemde hazırlanan stratejik planı kapsamında, belediyenin yerel diplomasi faaliyetlerinin uluslararası ilişkiler alanının yürütülmesine ilişkin ayrıca bir stratejik amaç oluşturulmamıştır. Yerel diplomasi faaliyetlerinin en açık bir şekilde ifade edildiği belediyenin stratejik planının alt hedeflerinden biri olan "uluslararası platformda kentin tanıtım faaliyetlerini yürüterek turizme katkı sağlamak ve kurumun imajını yükseltmek", belediyenin "kentin kadim kültürel mirasını koruyarak turizmin gelişmesini hedeflemek, kültür sanat etkinliklerinin toplu-

mun her kesimine yayılmasına imkân tanımak ve sporun tüm branşlarında her türlü desteği sağlayarak geleceğini geleceğine taşımak" olarak belirlenen stratejik amacı ile ilişkili bir şekilde değerlendirilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2020 yılında gerçekleştirmiş olduğu yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında, kardeş kent ilişkilerine bakıldığında;

- Tahran ile Covid 19 salgını nedeniyle bilgi alışverişinin yapıldığı (bilgi alışverişi)
- Viyana ile Covid 19 salgını nedeniyle bilgi alışverişinin yapıldığı (bilgi alışverişi)
- Ankara -Kiev Kentleri arasında çapraz tanıtım videusunun yapıldığı (tanıtım ve görünürlük) görülmüştür. Ayrıca ikili iş birlikleri kapsamında çeşitli ülkelerle karşılıklı Covid 19 salgını nedeniyle yardım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir:
- Kazakistan'a Covid 19 nedeniyle maske ve dezenfektan yardımı yapılmıştır (yardım).
- Özbekistan'a Covid 19 nedeniyle maske ve dezenfektan yardımı yapılmıştır (yardım).
- KKTC'ne Covid 19 nedeniyle maske ve dezenfektan yardımı yapılmıştır (yardım).
- İrlanda tarafından Ankara Büyükşehir Belediyesine Covid 19 salgını nedeniyle aileler için gıda yardımı yapılmıştır (yardım).

Sonuç

Kentler, küresel alanda rol oynayan önemli aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel diplomasi, kent yönetimlerinin giderek daha profesyonel hareket ettiği bir alan hâline gelmiştir. Uluslararası ilişkiler alanı, kent yönetimleri açısından hem tanınırlıklarının ve görünürlüklerini artırmak bakımından rekabet üstünlüğü elde etmenin yollarını aradıkları, hem de yerelde kazanım odaklı faaliyetler gerçekleştirdikleri bir iş birliği alanıdır. Yerel diplomasinin kent açısından çizdiği kapsam ya da boyut, söz konusu kentin içinde bulunduğu ulusal sistemden ve kendi politikalarından bağımsız değildir.

Ankara, ulusal devletin yönetim merkezi, başkenti olması bakımından, yerel diplomasi faaliyetlerinin Türk dış politikası ve kamu diplomasisi ile paralel bir şekilde yürütüldüğü bir kent yönetimi olarak ayrırt edici bir özelliğe sahiptir. Ankara'nın yerel diplomasi faaliyetleri bu yönden literatürde "paradiplomasi" kavramına yakın özellikler sergilemektedir. Kentin dış politikasının ülkenin dış

politikasından tamamen bağımsız bir yol izlemediği gerçeği, kentin yerel diplomasisi faaliyetlerinin kentsel siyaset bağlamında yarattığı imkân ve sınırlılıklar üzerinde etkili bir unsur oluşturmasına neden olmaktadır. Ankara kentinin yerel diplomasisi faaliyetlerinin Türk dış politikası ile ilişkisinin en yoğun hissedildiği alan kentin iki taraflı iş birliklerinin kurulmasında, sürdürülmesinde veya sona erdirilmesinde kendini göstermektedir. Kardeş kent ile dostluk ve iş birliği anlaşmaları, Türk dış politikasında yaşanan gelişmelerin bazen sonucu bazen de bu ilişkilerin tamamlayıcı bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır.

Türk dış politikasındaki yansımalar, merkezî yönetim ve yerel yönetimin aynı partiden olup-olmaması bağlamında kentsel siyasetin de bir parçası olabilmektedir. Türkiye’de 1980’lerin başında merkezî yönetim ve yerel yönetimlerin aynı partiden olmasının bir sonucu olarak, Türkiye’nin yabancı ülkelerle olan ilişkileri yerelde tamamlayıcılık ilişkisi içinde sürerken; 1990’ların başında yerel yönetimlerde, yerel seçimleri kazanan partinin ideolojik yansımalarını kardeş kent ilişkisinin kurulduğu ülke kentleri üzerinden görmek mümkündür. Kentsel siyasetin şekillenmesinde ve yerel diplomasisi faaliyetlerinin yürütülmesinde, kent yönetimindeki liderin (belediye başkanının) uluslararası ilişkilere bakışının da etkisinin önemli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Ankara kentinin yerel diplomasisi faaliyetleri ile kentsel siyaseti arasındaki ilişki, uzun dönem boyunca aynı siyasal partiden, aynı isim tarafından belediye başkanlığının yürütülmüş olması dolayısıyla ayırt edici özelliklerini anlayabilmek güçtür. 2019 seçimleri ile birlikte yerel seçimi kazanan partinin, merkezi iktidardaki siyasal partiden farklı olmasının yerel diplomasisi faaliyetleri üzerinde yaratacağı etkiler ve değişimin izlenmesi, ilerleyen yıllarda hem kentsel siyaset ve yerel diplomasisi hem de liderlik ve yerel diplomasisi arasındaki ilişkiyi anlamlandırmak bakımından önem arz etmektedir.

Ankara kent yönetiminin yerel diplomasisi faaliyetlerinin, özellikle söz konusu faaliyetlerin kurumsallaştığı dönemden itibaren, kentsel siyasetteki imkân ve sınırlılıkları bağlamındaki yerinin, kentin uluslararası ilişkiler alanını kendi içinde bir hedef olarak belirlemesi kapsamında öne çıktığı görülmektedir. Bunun yansıması olarak, yerel diplomasinin Ankara için kentsel hizmetlerin görülmesinde bir araç olarak değerlendirilmesinden ziyade tanınma stratejileri ile kentsel siyasete yansıdığı görülmektedir. Ankara’nın yerel diplomasisi faaliyetleri içinde uluslararası alanda alınan ödüllere verdiği önem de bunun bir

parçasıdır. Yerel diplomasisi faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler, büyük ölçüde kentin uluslararası alandaki görünürlüğüne bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, son yıllarda özellikle dünya genelinde yaşanan Covid-19 pandemisinden kaynaklanan sağlık koşulları nedeniyle, yerel diplomasisi faaliyetlerinin, kentin sağlık politikaları ile stratejik bir biçimde değerlendirilmesi yoluna gittiği görülmektedir.

Teşekkür

Proje araştırmaları kapsamında, verilerin toplanması ve yerinde incelenmesine izin veren; arşivlerini bizimle paylaşan, sundukları çalışma ortamı ve desteklerinden dolayı, Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Daire Başkanı, Dış İlişkiler Şube Müdürü, Avrupa Birliği Şube Müdürü başta olmak üzere tüm Belediye çalışanlarına teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. (2021). TÜİK web sitesinden erişildi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>
- Akçay, E. Y. (2016). Turgut Özal Dönemi Türkiye-topluluk ilişkileri. *The Turkish Yearbook of International Relations*, (47), 45-58.
- Ateş, H. (2003). *Ankara kardeş arıyor*. Yeni Şafak web sitesinden erişildi: <https://www.yenisafak.com/arsiv/2003/ekim/27/g12.html>
- Aydın, H. (2019). 11 Eylül sonrası Türk dış politikasında kamu diplomasisi uygulamaları: Sahraaltı Afrika bölgesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde araştırma yöntemleri yöntem, teknik ve ilkeler*, 11. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Bay, A. (2020). *Türkiye’nin ulusal ve uluslararası ölçekteki kardeş şehir ilişkileri: dönemsel, mekânsal, kültürel, fonksiyonel ve politik etkenlerin analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Bay, A. ve Çalışkan, V. (2020). Türkiye’nin uluslararası kardeş şehir anlaşmalarında tercih faktörleri ve mekânsal dağılım özellikleri, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(43), 73-92.
- Berse, K. (2019). International Local Cooperation, Farazmve, Ali (Ed.), *Global Encyclopedia of Public Administration Public Policy ve Governance*.
- Bostancı, M. (2015). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilanı ve buna yönelik tepkilerin Türk kamuoyundaki yankıları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 34(57), 317-356.

- Campbell, E. S. (1987). The ideas and origins of the Franco-German sister city movement, 1945- 1970. *History of European Ideas*, 8(1), 77-95.
- Curtis, S. ve Acuto, M. (2018). The foreign policy of cities. *The RUSI Journal*, 163(6), 8-17.
- Daban, C. (2017). Turgut Özal Dönemi Türkiye dış politikası. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17(33), 77-96.
- Dietrichsen, P. ve Niekert, V. N. (t.y.). City diplomacy in a changing world of international relations. *City Diplomacy Papers*, 1, 4-13.
- Donelli, F. (2018). The Ankara consensus: the significance of Turkey's engagement in Sub-Saharan Africa, *Global Change. Peace & Security*, 30(1), 57-76.
- Duchacek, I. D. (1984). The international dimension of subnational self government. *Publius: The Journal of Federalism*, 14(4), 15-31.
- Ekşi, M. (2017). Türkiye'nin Türk dünyasına yönelik kamu diplomasisi: yeni araç ve mekanizmalar. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 17(1), 9-19.
- Erdem, N. (2021). *Yerel yönetimlerde diplomasi faaliyetleri ve yerel hizmetlere yansımaları: İzmir Büyükşehir Belediyesi örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Erdem, N. ve Ersavaş Kavanoz, S. (2021). Türkiye'de yerel diplomasi yönetiminin gelişimi üzerine bir araştırma. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 28-49.
- Erdoğan, A. ve Merdan, A. S. (2021). Türkiye'nin Körfez açılımında Bahreyn. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 441-465.
- Garesche, E. D. Z. (2007). *Guidelines for the international relations of local governments and decentralised cooperation between the european union and Latin America*. https://kipdf.com/guidelines-for-the-international-relations-of-local-governments-and-decentralise_5ac7c56f1723dde094e864ea.html
- Grandi, L. K. (2020). *City diplomacy, cities and the global politics of the environment*. Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Jayne, M., Hubbard, P. ve Bell, D. (2011). Worlding a city: twinning and urban theory. *City*, 15(1), 25-41.
- Kolay, E. (2018). Kaybolan bir mimari miras: Ankara Belediye Dairesi. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 237-248.
- Kosovac, A., Hartley, K., Acuto, M. ve Gunning, D. (2021). City leaders go abroad: a survey of city diplomacy in 47 cities. *Urban Policy and Research*, 1-16.
- Kurtuluş, H. ve Aslan, Ş. (2016). Üç şehir üç başkan: yeni liberal dönemde İstanbul, Ankara ve İzmir'de sosyal demokrat belediyeçilik deneyimi (1989-1994). *Journal of Faculty of Political Science*, 54, 17-42.
- Maathuis, S. (2007). Strengthening local government through international partnership. <https://www.yumpu.com/en/document/read/40958461/strengthening-local-government-through-vng-international>
- Mascitelli, B. ve Mona, C. (2008). Using sister city relationships to Access the Chinese Market. *Journal of International Trade Law and Policy*, 7(2), 203-215.
- O'Toole, K. (2000). From mates to markets: Australian sister city type relationship. *Organization and Society*, 19(1), 43-64.
- Özkan, T. (t.y.). *Ankara'nın 44 kardeşi var*. <https://doczz.biz.tr/doc/182171/ankara-n%C4%B1n-44-karde%C5%9Fi-var>
- Plujim, R. V. D. ve Melissen, J. (2007). *City diplomacy: the expanding role of cities in international relations*. https://www.uclg.org/sites/default/files/20070400_cdsp_paper_pluijm.pdf
- Purtaş, F. (2013). Türk dış politikasının yükselen değeri: kültürel diplomasi. *Gazi Akademik Bakış*, 7(3), 1-14.
- Ramasamy, B. ve Cremer, R. D. (1998). Cities, commerce and culture: the economic role international sister-city relation between New Zealand and Asia. *Journal of The Asia Pacific Economy*, 3(3), 446-461.
- Sezer, Ö. ve Büyükpınar, R. (2021). Yeni kamu yönetimi anlayışı ve Türkiye'de yerelleşme politikaları. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 80-105.
- Sizoo, Al. J. (2007). *City diplomacy concept paper, committee on city diplomacy, peace-building of united cities and local governments policy statement*. https://www.uclg.org/sites/default/files/EN_405_conceptpaperoncitydiplomacy.pdf
- Sllalahi, R. P. (1998). Sister cities relations: yesterday, today and tomorrow *Forum Management*, 12(67), 29-33.
- Stren, R. ve Friendly, A. (2019). Toronto and São Paulo: cities and international diplomacy. *Urban Affairs Review*, 55(2), 375- 404.
- Surmacz, B. (2018). City diplomacy. *Barometr Regionalny*, 16(1), 7-18.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Görev, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik. (t.y.). T.C. *Ankara Büyükşehir Belediyesi* web sayfasından erişildi: https://www.ankara.bel.tr/files/6416/4277/2909/D_lilikler_D.Bk.Ynetmelik.pdf
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu. (2010). https://www.ankara.bel.tr/files/9915/8160/3711/2010_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2011). https://www.ankara.bel.tr/files/9415/8160/3735/2011_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2012). https://www.ankara.bel.tr/files/7515/8159/7379/2012_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.

- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2013). https://www.ankara.bel.tr/files/2415/8160/4211/2013_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2014). https://www.ankara.bel.tr/files/5115/8159/7382/2014_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2015). https://www.ankara.bel.tr/files/4515/8159/7385/2015_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2016). https://www.ankara.bel.tr/files/5015/8159/7387/2016_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2017). https://www.ankara.bel.tr/files/1715/8159/8789/2017_Faaliyet_Raporu_1.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2018). https://www.ankara.bel.tr/files/8915/8159/7388/2018_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2019). https://www.ankara.bel.tr/files/4115/9594/2372/2019_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2020). https://www.ankara.bel.tr/files/1416/1883/7305/2020_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan. (2010-2014). *Ankara Büyükşehir Belediyesi* web sayfasından erişildi: https://www.ankara.bel.tr/files/4315/8166/0017/2010-2014_Stratejik_Plan.pdf
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan. (2015-2019). *Ankara Büyükşehir Belediyesi* web sayfasından erişildi: https://www.ankara.bel.tr/files/5315/8159/4599/Stratejik_Plan_2015_2019.pdf
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan. (2020-2024). *Ankara Büyükşehir Belediyesi* web sayfasından erişildi: https://www.ankara.bel.tr/files/9915/7189/6995/2020-2024_Stratejik_Plan_BASKI_son.pdf
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (2021). <https://www.csb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Tschudi, H. M. (2002). *Promoting transfrontier co/operation: an important factor of democratic stability in Europe*. Strasbourg: Council Europe.
- Türkiye-Kazakistan İlişkilerinin Stratejik Boyutu (2018). <https://www.ankasam.org/wp-content/uploads/2021/12/METIN-YAYIN-51-RAPOR-16-DINMUHAMMED-AMETBEK-TURKIYE-KAZAKISTAN-ILISKILERININ-STRATEJIK-BOYUTU.pdf> adresinden erişildi.
- Yerel Yönetim Reformu Projesi (YJR III). (2021). *Deneyim Paylaşımları Sunumları. LAR III* web sayfasından erişildi: <https://www.lar.org.tr/proje-hakkinda/deneyim-paylasim-sunumları/>
- Zelinsky, W. (1991). The Twinning of the World: sister cities in geographic and historical perspective. *Annals of Association of American Geographers*, 81(11), 1-31.
- 1580 Sayılı Belediye Kanunu (1930, 14 Mart). T.C. Resmî Gazete, 1471.
- 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982, 9 Kasım). T.C. Resmî Gazete, 17863.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005, 13 Temmuz). T.C. Resmî Gazete, 25874.
- 417 Sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu (1924, 5 Mart), T.C. Resmî Gazete, 62.
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 6 Aralık). T.C. Resmî Gazete, 28489.

